

دنیای پسته

ماهنامه انجمن پسته ایران
سال چهارم - آذر ۹۸ - شماره ۴۲

اولین ارائه دهنده خدمات پسته و مغز پاک

۹۸% قبولی*

بدون افلاتوکسین

با تضمین قبولی تست مکرر افلاتوکسین براساس
استاندارد اروپا با حداقل ضایعات ممکن

شرکت نگین سیاره سبز

دارای گواهی‌های ISO 9001, HACCP, FSSC 22000

☎ ۰۳۴-۳۲۷۵۲۵۵۷ www.nssco.ir

* آمار بالای ۹۸% قبولی بار در سختگیرترین مبادی ورودی اروپا در ۷ سال گذشته

شرکت طلایی سبز زرند

شماره ثبت: ۷۰۰
سهامی خاص

پسته شمارا جهت صادرات خریداریم

آدرس: زرند، کمر بندی رفسنجان
بعد از پمپ بنزین، جنب خیابان عثرت
پلاک ۱، کدپستی: ۷۷۶۱۱۶۵۱۱۸

تلفن: ۰۹۰-۰۳۴-۳۳۴۶۰۴۸۰-۹۰
فاکس: ۰۳۴-۳۳۴۶۰۷۰۰
همراه: ۰۹۱۳۱۹۹۳۰۰۹-محمدی

Sirjan Bonyad
Agricultural CO.

www.pistachio-tooka.ir

*The superior producer of pistachio in Iran
& the middle East*

شرکت کشاورزی سیرجان بنیاد

آدرس: کرمان-سیرجان-بلوار سید جمال الدین اسدآبادی صندوق پستی شماره ۴۶۱

تلفن: ۰۳۴)۴۲۳۰۱۱۸۳/۴۲۳۰۵۴۳۰

فاکس: ۰۳۴)۴۲۳۰۵۲۴۳

S.N.P.CO

SIRJAN NAVID PISTACHIO CO

شرکت بازرگانی نوید پسته سیرجان

Tel: +983442205800 +983442205801 Fax: +983442205620

Address: Imam Reza Blvd , Sirjan, Kerman , Iran

www.navidpistachio.com

آلیون

Alion®

نام عمومی: ایندازیفلام

نام تجاری: آلیون 50 درصد SC

حاوی: 500 گرم ماده موثر در لیتر

علفکش غیرانتخابی و پیش رویشی از گروه آلکیل آزین

محصول	علف های هرز	مقدار مصرف	مرحله مصرف
نیشکر	باریک برگ و پهن برگ های یک ساله	۱۰۰ گرم در هکتار	قبل از رویش علف های هرز
مرکبات	باریک برگ و پهن برگ های یک ساله	۲۰۰ گرم در هکتار	قبل از رویش علف های هرز
درختان میوه سردسیری	باریک برگ و پهن برگ های یک ساله	۱۵۰ گرم در هکتار	قبل از رویش علف های هرز

تلفن: ۰۵۱ - ۳۸۶۹۶۰۵۷

۰۵۱ - ۳۸۶۵۳۴۶۱

فکس: ۰۵۱ ۳۸۶۵۷۵۱۵-

پرنیان رویش آریا

خدمات فنی و مشاوره‌ای
توزیع نهاده‌های کشاورزی

پرنیان رویش آریا

فهرست

۱	تور بین‌المللی بازدید از صنعت پسته ایران	انجمن
۷	نمایشگاه آنوگا ۲۰۱۹	انجمن
۹	تخمین محصول پسته سال ۱۳۹۸ کشور	باغبانی
۱۰	مدیریت پسیل معمولی پسته	باغبانی
۱۳	بیماری پوسیدگی قارچ عسلی در باغ‌های پسته	باغبانی
۱۶	قیمت داخل ایران گران‌تر از قیمت جهانی	بازرگانی
۱۸	باز و کارهای مؤثر بر قیمت پسته	بازرگانی
۲۱	کندی فروش پسته آمریکا	بازرگانی
۲۲	خواهان و خواننده	آب

انجمن

باغبانی

بازرگانی

آب

ماهنامه دنیای پسته

صاحب امتیاز: انجمن پسته ایران
مدیر مسئول: انجمن پسته ایران

سردبیر: ابوالفضل زارع نظری
هیئت تحریریه: بهار زند رضوی
سحر نخعی
حجت حسنی

سفارش آگهی: فاطمه السادات حسینی صفت

صفحه آرا: حمید اسماعیل بیگی
عکس روی جلد: سجاد شمس‌الدین سعید

چاپ: کارمانیا
لیتوگرافی: کتیبه

www.iranpistachio.org
info@iranpistachio.org

کرمان / بلوار جمهوری اسلامی / خیابان شهید لاری نجفی (۲۰ متری نادر)
کوچه شماره ۲ / پلاک ۱۲ / کدپستی : ۷۶۱۹۶۴۳۱۴۹
تلفن : ۰۳۴ - ۳۲۴۷۵۷۴۹ - ۰۳۴ / نامبر: ۳۲۴۷۸۵۵۳ - ۰۳۴

انجمن پسته ایران در قبال صحت و سقم ادعاهای مطرح شده در آگهی‌ها، هیچ‌گونه مسئولیتی ندارد.
استفاده از مطالب، با ذکر مأخذ مجاز است.

انجمن پسته برگزار کرد

تور بین‌المللی بازدید از صنعت پسته ایران

دبیرخانه انجمن پسته ایران

یادداشت

اردیبهشت سال ۱۳۹۷، اولین بار بود که ایده برگزاری تور تخصصی بازدید از پسته ایران بنا به درخواست کشاورزان و تجار علاقه‌مند در سایر کشورها، به‌طور جدی در دبیرخانه انجمن پسته ایران مطرح و پیگیری شد. تلاش برای برنامه‌ریزی این تور یک سال ادامه داشت تا بالاخره با پیگیری دبیرکل وقت، زهرا مرتضوی و تأیید هیئت مدیره در جلسه ۴ خردادماه ۱۳۹۸ تصویب شد و با شرط برون‌سپاری بخش اجرایی به یک پیمانکار، موافقت به عمل آمد. و در نهایت این تور از تاریخ ۳۰ شهریور تا ۴ مهرماه سال جاری برگزار شد.

با وجود این که انجمن تا پیش از این به‌طور غیررسمی میزبان گروه‌های مختلف بازدیدکننده از صنعت پسته بوده‌است، اما برای اولین بار پروژه رسمی و درآمدزای بازدید از پسته ایران با رویکرد معرفی و نشان دادن پایداری پسته ایران کلید خورد. بنابراین، معرفی بخش‌های باغداری، فرآوری، تجارت داخلی و خارجی به فعالین بین‌المللی علاقه‌مند و آشنا کردن آنها با وضعیت پسته ایران در برنامه تور گنجانده شد. از سوی دیگر، بسیار مهم بود که پایداری تولید پسته ایران به مخاطبان نشان داده شود تا تفکرات ایجادشده در بعضی محافل و بزرگنمایی‌های انجام گرفته در مورد افول تولید پسته ایران اصلاح شود. یکی دیگر از اهداف برگزاری این تور، ارتباط هرچه بیشتر با فعالین صنعت پسته در سطح بین‌المللی بود. البته فارغ از مسائل مربوط به پسته، نشان دادن پایداری فعالیت‌ها و مشاغل در ایران علی‌رغم تحریم‌های ظالمانه موجود در بعد ملی اهمیت به‌سزایی داشت که خوشبختانه در این تور محقق شد.

لازم به ذکر است، از ابتدای اجرای این تور، مسائل و ظرافت‌هایی برای هماهنگی شرکت‌ها، باغات و افراد مختلف در چهار منطقه کرمان، رفسنجان، سیرجان و بوئین زهرا وجود داشت؛ مسائلی همچون تعارض منافع در صنعت پسته و تعهد انجمن به بی‌طرفی و ارائه شفاف و دقیق اطلاعات؛ از این رو، دبیرخانه انجمن بر آن شد تا هرچه بیشتر به ظرافت‌های برنامه‌ریزی در این برنامه تخصصی پردازد؛ چرا که هم باید شرکت‌هایی انتخاب می‌شدند که شاخص‌های جهانی متناسب برای بازدید عمومی را داشته باشند و هم اتهام در انتخاب جانبدارانه افراد و مکان‌ها رفع شود. در این بین، وجود پیمانکار (آژانس مسافرتی) ضروری بود تا علاوه بر تضمین پیگیری و انجام امور اجرایی تور (کیفیت پرواز، هتل‌ها و جابه‌جایی‌ها) برای مهمانان خارجی به تقویت نهادهای فعال در حوزه گردشگری حرفه‌ای در شهر کرمان نیز کمک کند.

طبق اظهارات شرکت‌کنندگان، این برنامه تجربه‌ای خاص و موفق از کار درآمد، به‌طوری که یکی از شرکت‌کنندگان در برنامه بازدید نظرش را در مورد برنامه چنین توصیف کرد: «من به اندازه یک مدرک کارشناسی ارشد این چند روز در مورد پسته یاد گرفتم».

ترمیال ضیوط پسته آگاه رفسنجان

گزارش تور

جهت برگزاری هرچه بهتر این تور مقرر شد حداقل تعداد افراد شرکت‌کننده ۱۰ نفر و حداکثر تعداد ۲۰ نفر در نظر گرفته شود و برگزاری تور به زبان انگلیسی باشد. برنامه‌ریزی بخش تخصصی یعنی هماهنگی بازدیدها و برگزاری جلسات با اعضای انجمن توسط دبیرخانه انجام شد و امور اجرایی (ثبت نام، اخذ هزینه تور، امور ویزا، پرواز داخلی، اقامت) به پیمانکار سپرده شد. قیمت اعلام شده به ازای هر نفر در اتاق یک‌خوابه ۸۰۰ یورو و در اتاق دوخوابه ۷۰۰ یورو بود.

برای اطلاع‌رسانی و تبلیغ تور بازدید از بخش‌های مختلف پسته ایران، ابتدا فراخوان آن در نشریه و وبسایت انجمن پسته ایران منتشر شد. سپس، از آنجا که انجمن عضو شورای جهانی خشکبار (INC) نیز هست، بستر مناسبی فراهم بود تا اطلاعیه تور در نشریه و وبسایت این شورا نیز منتشر شود. همچنین، فراخوان تور به رایزنان بازرگانی سفارت‌ها، اتاق بازرگانی ایران، اتحادیه خشکبار، سازمان توسعه تجارت و وزارت کشاورزی نیز ارسال شد.

با انتشار فراخوان، متقاضیانی از کشورهای آمریکا، آلمان، استرالیا، اسپانیا، ترکیه، روسیه، فرانسه، چین و هند برای ثبت نام در تور اعلام آمادگی کردند، اما به علت برخی مشکلات، تعدادی از تجار اعم از چینی و هندی قادر به حضور در برنامه نشدند. در نهایت، ۱۶ نفر فعال پسته از کشورهای آلمان، اسپانیا، ترکیه و استرالیا حضور پیدا کردند که ترکیبی از تولیدکنندگان، فرآوری‌کنندگان و تجار پسته بودند.

برنامه‌های بازدید

صبح روز یکشنبه، ۳۱ شهریور ۹۸ پس از استقبال از مهمانان تور بازدید پسته ایران، گروه طبق برنامه راهی باغ شاهزاده ماهان شد. در ماهان، سالن زعیم‌باشی باغ شاهزاده میزبان جلسه خوشآمدگویی جمعی از اعضای هیئت مدیره و دبیرکل انجمن با مسافران خارجی بود. جلسه ساعت ۱۲ آغاز شد. در ابتدا زهرا مرتضوی به مهمانان خوشآمد گفت و آرزوی اقامتی خوش برای ایشان کرد. سپس، فرهاد آگاه، عضو هیئت مدیره انجمن، جلسه را با توضیحاتی در خصوص تمدن چند هزار ساله ایران، میراث فئات و ویژگی‌ها و مزایای پسته ایرانی ادامه داد و در پایان پرسش و پاسخی بین مهمانان و هیئت مدیره صورت گرفت. ظهر روز اول، شاه‌نشین باغ شاهزاده پذیرای میزبانان و مهمانان برای صرف ناهاری دلچسب بود.

روش زیرسطحی آبیاری می‌شد. نکات جالب در باغ سهیل شریف عضو هیئت مدیره انجمن پسته، وجود وارپته‌های مختلف در کنار هم، آبیاری زیرسطحی با سیستم مرکزی مدرن و مدیریت عالی باغ بود. برنامه‌های روز سه‌شنبه با بازدید از کارگاه گلیم‌بافی خانم ایلخانی که تولیدکننده گلیم منحصر به فرد «شریکی پیچ» بود به پایان رسید. توضیحات خانم ایلخانی مدیر کارگاه، ماهیت محصول و رنگرزی ارگانیک و گیاهی، بسیار مورد توجه مهمانان قرار گرفت. بعد از آن گروه راهی شهرستان کرمان شد.

ترمینال ضبط پسته آگاه / رفسنجان

چهارمین روز تور پسته با بازدید از فرآوری خشک پسته در شرکت تجارت آرمان پگاه آغاز شد. قبل از بازدید توضیحات کاملی در خصوص قوانین بازدید از آن شرکت و مراحل مختلف فرآوری خشک پسته توسط دنیس کتابی ارائه شد و ظرف دو ساعت از تمامی بخش‌های فعال شرکت شامل انبارهای مدرن و بهداشتی، خطوط فرآوری، آزمایشگاه و قسمت پاکسازی اتوماتیک پسته بازدید به عمل آمد. همچنین از خط فرآوری مغز کال آن شرکت هم بازدید شد. مقصد بعدی، شرکت پسته نظری جهت بازدید از مراحل فرآوری مغز سبز پسته بود. در ابتدا حسین نظری گزارشی از فعالیت‌های چند نسل این خانواده را به گروه ارائه کرد و بعد از پذیرایی، گروه از بخش‌های فرآوری خشک پسته و عملیات فرآوری مغز سبز بازدید نمود. ناهار این روز در رستوران ظهر باغ بهرامی به همراه عده‌ای از اعضای علاقه‌مند به آشنایی با مهمانان صرف شد. بعد از ناهار جلسه‌ای با حضور تعدادی از اعضای انجمن و مهمانان خارجی تور در سالن شماره ۲ اتاق بازرگانی کرمان برگزار شد. در ابتدای جلسه فرهاد آگاه سخنرانی خود را با موضوع مسائل بهداشتی و ایمنی پسته ایران به حضار ارائه داد. ادامه جلسه به پرسش و پاسخ در این زمینه اختصاص داشت و سپس اعضای انجمن و مهمانان خارجی خود و زمینه فعالیت شرکت‌شان را معرفی کردند. در پایان جلسه، پذیرایی چای و قهوه برای مهمانان ترتیب داده شده بود تا فرصت گفتگوی آزاد بین اعضای انجمن و مهمانان خارجی فراهم شود.

آخرین روز تور بازدید از پسته ایران در قزوین انجام شد. بعد از پرواز صبح زود به تهران، گروه از فرودگاه مهرآباد عازم مزرعه

بعد از ناهار حرکت به سمت رفسنجان آغاز شد. در طول مسیر و قبل از رسیدن به محل قنات شش مقسم جویبار، توضیحاتی در خصوص تاریخچه قنات در ایران داده شد و سپس بازدید از آن قنات صورت گرفت که با استقبال گروه مواجه شد. قبل از رسیدن به رفسنجان مهمانان با بستنی معروف کبوترخان آشنا شدند. توقف بعدی برای بازدید از یک باغ پسته عملکرد بالا و دیدن وارپته منحصر به فرد چروک در منطقه اکبرآباد هجری به میزبانی و توضیحات آقای علی هجری بود.

دومین روز تور پسته با حرکت به سمت باغات پسته همت آباد آغاز شد. سطح زیرکشت منطقه مورد بازدید ۱۴۳ هکتار با پیوند غالب اکبری و آبیاری قطره‌ای بود. تغییر پیوند باغ از سال ۱۳۶۳ آغاز شده بود و متوسط برداشت در آن در حال حاضر ۳ تن در هکتار است.

ترمینال ضبط پسته بهروز آگاه به عنوان یک ضبط با ظرفیت تناژ بالا (بیش از ۲۵۰ تن در روز) و ترمینال ضبط اشتراکی پسته امین‌پدیدار مقاصد بعدی بازدید گروه بودند. برنامه بعدی، بازدیدی بود از شرکت فرآوری مغز پسته محسنی که از صادرکننده‌های مغز پسته و پسته مکانیک خندان به بازارهای سختگیری از جمله ژاپن و اروپا است. بعد از صرف ناهاری مفصل به میزبانی گرم فریبا مرتضوی، عضو انجمن پسته ایران، که شامل انواع غذاها و دسرهای پسته‌ای بود، بازدیدهای گروه ادامه یافت؛ بخشی از برنامه تور صنعت پسته آشنایی با میراث فرهنگی و صنعت فرش ایران بود. میزبان برنامه بعدی کارگاه قالببافی ابولهادی در رفسنجان بود، در این کارگاه مهمانان با نحوه بافت فرش آشنا شدند و همچنین از نمایشگاه منحصر به فرد مجموعه بازدید کردند. آخرین برنامه روز دوشنبه، بازدید از بزرگترین خانه خشتی دنیا، معروف به خانه حاج آقا علی بود. گروه در بدو ورود به این خانه با استقبال گرم نماینده و فرماندار محترم شهرستان رفسنجان، محمدی انارکی و هرنندی و تنی چند از مسئولین دولتی شهرستان مواجه شدند.

شرکت‌کنندگان تور پسته صبح روز سه‌شنبه ۳ مهرماه رفسنجان را به مقصد سیرجان ترک کردند. به منظور آشنایی اعضای انجمن با تجار و کشاورزان خارجی از قبل مقرر شده بود جلسه‌ای در سیرجان بین اعضای انجمن و مهمانان خارجی برگزار شود. در این جلسه جمعی از اعضای انجمن پسته ایران و عده‌ای از مسئولین دولتی سیرجان از جمله محمودآبادی، رئیس جهاد کشاورزی و تنی چند از مسئولان محلی سیرجان حضور داشتند. ابتدای جلسه با ارائه آماری کمیته بازرگانی انجمن آغاز شد؛ سحر نخعی، دبیر کمیته، گزارشی از آخرین وضعیت تولید و تجارت محصول، مزایای پسته ایران و انواع محصولات پسته ایران به حضار ارائه داد.

در ادامه، سخنرانی محمد صالحی، رئیس هیئت مدیره انجمن انجام شد. وی بعد از خوشآمدگویی به مهمانان خارجی انجمن، سخنرانی خود را با محوریت ساختار، اهمیت، چالش‌ها و فرصت‌های تجارت پسته ایران ایراد نمود. سپس مهمانان خارجی به ترتیب خود و زمینه فعالیت شرکت‌شان را معرفی کردند. در پایان جلسه، قبل از صرف ناهار برنامه ملاقات و گفتگوی آزاد بین حضار و خارجی‌ها برگزار شد. برنامه بعدی تور بازدید از باغات پسته مدرن شرکت ایزدیاران جهت آشنایی با تنوع وارپته‌ها بود. وسعت مزرعه مورد بازدید ۱۰۰ هکتار با پیوندهای اکبری، احمدآقایی، فندق، شهریاری و متوسط عملکرد ۲ تن پسته خشک در هکتار بود که به

این کشور نیز می‌توانم بگویم بسیار مهمان‌نواز هستند و رفتار دوستانه و گرمی دارند.

خوان سباستیان Les Garrigues

این سفر برای من و همسرم تجربه جالبی بود. فهمیدم چگونه پسته در باغات ایران تولید و برداشت می‌شود. با فرآورده‌های مختلف پسته آشنا شدم. ایران مردمی دارد که رفتار بسیار دوستانه‌ای دارند، مناظر و کوه‌ها بسیار زیبا است و پسته خوبی در این کشور تولید می‌شود. دیدن این فضا ما را قادر ساخت فرایند تولید و فرآوری پسته در اسپانیا و ایران را با هم مقایسه کنیم. خیلی خوب بود که دانستیم ایران از تکنولوژی پیشرفته‌ای برای فرآوری پسته استفاده می‌کند. در این تور من متوجه شدم انجمن پسته ایران در زمینه ارائه تبلیغات و بازگشایی بازارهای جدید به روی پسته ایران فعال است. به نظرم خیلی خوب است که از ظرفیت این انجمن برای سرمایه‌گذاری در تبلیغات و تحقیقات استفاده شود. در نتیجه شرکت‌ها می‌توانند در یک راستا با هم همکاری کنند.

نوریا اسکوفت Les Garrigues

سفر به ایران برای من خیلی جذاب بود. جالب‌ترین قسمت آن مربوط فرآوری مغز سبز پسته بود. موضوع دیگری که برایم شگفت‌آور بود، وجود این حجم از نیروی کار زنانه در کارگاه‌های پسته ایران بود. من تصور نمی‌کردم نیروی کار زنان تا این حد در صنعت پسته فعال باشد. مخصوصاً برایم جالب بود چون می‌دانم زنان توانایی بهتر و دقیق‌تری برای پاکسازی دارند. من به زنانی که در صنعت مغزجات و خشکبار اروپا هستند توصیه می‌کنم به ایران بروند هرچند که باید حجاب را تحمل کنند. مردم اینجا خیلی با آغوش باز از مهمانان استقبال می‌کنند.

کارلوس سوارز Nuevos Cultivos

چهار سال پیش شرکت ما در اسپانیا تاسیس شد تا پسته تولید کند. صنعت پسته در اسپانیا، صنعت نوپایی است. اسپانیا کشت پسته را در قرن ۲۱ شروع کرده است و در گذشته بیشتر در حال تحقیق و پژوهش روی این مسئله بوده است. من علاقه‌مندم که با تجربه سایر کشورها در زمینه کشت و فرآوری پسته آشنا شوم. این اولین بار است که به ایران آمده‌ام و ایران تنها کشوری در صنعت پسته بود که تاکنون به آن سفر نکرده بودم. این تور مشابه یک دوره کارشناسی ارشد کشاورزی برای من بود. دیدن سیستم کار صنعت پسته در ایران برایم جالب بود چون با آنچه ما در اسپانیا داریم بسیار متفاوت است. برای مثال تراکم درختان در هر هکتار خیلی بالاست. با مدیریت خوب باغاتی که ما دیدیم، میزان عملکرد در هکتار به طور قابل توجهی بالا بود. این نکته‌ای است که ما می‌توانیم در اسپانیا از آن درس بگیریم. هرچند که خیلی چیزها به خاطر مکانیزه بودن برداشت محصول پسته در اسپانیا قابل تطبیق

پاپلی در بوئین زهرا شد. در آنجا علی نظری عضو انجمن پسته ایران و تیم وی میزبان گروه بودند. ابتدا معرفی کاملی از فعالیت‌های متنوع و گسترده مجموعه نظری شامل تولید محصولات از قبیل پسته، عناب، زیتون و مرکبات، تولید انواع نهال، تولید کمپوست، بخش تحقیقاتی، بخش دامداری و ... به گروه ارائه شد. سپس، گروه برای بازدید از باغ احداث شده با پایه جدید نظری عازم مزرعه تات در همان نزدیکی شد. بازدید از کارگاه کمپوست سازی (مراحل و نحوه ساخت کمپوست) برنامه بعدی تور بود. بازدید از کلکسیون ارقام مختلف پسته در مزرعه پاپلی آخرین برنامه این روز بود. این مجموعه شامل حداقل ۷۵ واریته مختلف پسته است که از سراسر ایران و جهان به همت علی نظری جهت شناسایی واریته‌های مناسب ایجاد شده‌است. بعد از صرف ناهاری مفصل به میزبانی گرم خانواده نظری، گروه عازم فرودگاه امام خمینی برای خروج از ایران شدند.

نظرات مهمانان تور بازدید از صنعت پسته ایران

کریستوفر جویس Australian Farmer

به نظر من تور بازدید از صنعت پسته ایران بسیار خوب برگزار شد. کیفیت بازدیدهای برنامه ریزی شده خیلی خوب بود فقط اگر زمان بیشتری برای بعضی بازدیدها خصوصاً ترمینال‌های ضبط تر پسته داشتیم خیلی بهتر بود. من حتماً به دوستان و همکاران علاقه‌مندم توصیه می‌کنم در این قبیل تورها در آینده شرکت کنند. مردم ایران بسیار مهمان‌نواز و خونگرم‌اند.

خوزه ماریا فونتین Eurosemillas

این اولین سفر من به ایران است و به خاطر آشنایی با صنعت پسته ایران به اینجا آمدم. دریافت بسیار خوبی از این تور داشتم. فکر می‌کنم نقاط بسیاری برای توسعه وجود دارد که علاقه مندی شرکت ما نیز است. شرکت ما در زمینه تولید و کاشت پسته فعالیت می‌کند. در ضمن ما در زمینه توسعه انواع ارقام پسته تحقیق و پژوهش می‌کنیم. به نظرم فرصت‌های بسیار خوب همکاری مشترک در ایران وجود دارد چرا که ارقام بسیار متنوعی در ایران وجود دارد و زمینه اصلی فعالیت شرکت ما تحقیق در حوزه ارقام پسته است، البته ما نیاز به زمان بیشتری داریم تا ظرفیت فعالیت‌های متناسب با موقعیت تخصصی شرکت‌مان در ایران را شناسایی کنیم.

سانتیاگو سوریس سالسا Eurosemillas

شرکت ما با سابقه ۵۰ ساله در اسپانیا فعالیت می‌کند. تجربه اول ما در ایران بسیار لذت‌بخش بود. در این سفر به این نتیجه رسیدیم که می‌توان شاخه‌های مختلفی را برای همکاری دو جانبه در ایران یافت. در حال حاضر بیش از هرچیز در این سفر در مورد ارقام مختلف پسته که در ایران وجود دارد، آموختیم. در مورد مردم

هستیم و به نظر می‌رسید کارشان را خوب بلدند و این خیلی دلگرم‌کننده بود. ما از قبل با انجمن پسته ایران آشنا نبودیم. به واسطه دعوت سحر با آن آشنا شدیم. می‌دانستیم انجمن پسته ایران وجود دارد اما نمی‌دانستیم چه قدر می‌تواند مفید و ارزشمند باشد. صنعت پسته ایران به خاطر وجود انجمن یک بستر مشترک دارد که می‌تواند در مورد مسائل مهم صحبت کند و آنها را حل کند. به نظر من انجمن پسته ایران به نوعی صدای صادرکنندگان پسته است.

آزگور ایزمیرلیوگلو Atasanat Tarim

از تور خیلی لذت بردم. علاقه‌مند شدم برنامه‌های فرهنگی بیشتری در ایران تجربه کنم. مخصوصاً شهرهای دیگر ایران و مناطق مذهبی که متعلق به زرتشتیان، مسیحیان و یهودی‌ها بوده است. ما از مشکلات پسته در ایران آگاه هستیم و آمادگی داریم در زمینه کود و سم خدمت‌رسانی کنیم.

کمیال سرپکایا (به نمایندگی از گروه ترک) Pistachio Research Institute

به نمایندگی از گروه، از زحمات برگزارکنندگان کمال تشکر را دارم. زمینه‌هایی را که به آن نقد وارد بود، مطرح می‌کنم؛ ۱. زمینه فعالیت شرکت‌کنندگان تور یک‌دست نبود. ۲. بخش فنی باگی ضعیف برگزار شد. ۳. این تور می‌توانست از حضور محققان مرکز تحقیقات و اساتید دانشگاه نیز بهره‌بردار و آنها برای جلسات مشترک دعوت شوند. ۴. بازدید از نهالستان، باغات جوان و مشاهده برداشت پسته باید در تور گنجانده می‌شد. ۵. روز آخر تور خوب برنامه‌ریزی نشده بود چرا که همزمان با پرواز برگشت بود و این برنامه را خیلی فشرده کرده بود.

نیست و پیش از انتخاب هر چیزی باید روی آن تحقیق کنیم. بواسطه حضور در دوره آموزشی INC از قبل با انجمن پسته ایران آشنا بودم و به خاطر فرصتی که این انجمن در اختیار ما قرار داد، بسیار سپاسگزارم. ما در این تور علاوه بر مردم ایران با مردم کشورهای دیگر نیز آشنا شدیم.

یان کغوزه Nussfrucht

من به ایران آمدم تا در مورد صنعت پسته اطلاعات بگیرم چون در این صنعت خیلی جدید هستیم. این تور برای من خیلی مفید بود چون توانستم با تولیدکننده‌ها و باغات مختلفی آشنا شوم. من به هرکسی که تمایل به بازدید از صنعت پسته ایران دارد توصیه می‌کنم هر آنچه را که رسانه‌ها در مورد ایران می‌گویند باور نکنند. دولت آلمان حرف‌های خوبی در مورد ایران نمی‌زند. شما باید خودتان ببینید و تصویر واقعی را بگیرید. شیرینی‌ها و غذاهای ایران فوق‌العاده‌اند. حتی باقلوای ایرانی از باقلوای ترکی بهتر است و من خیلی از آن خوشم آمد.

لینا هاش Nussfrucht

من خیلی خوش شانس بودم که به این تور دعوت شدم. یک سال است که در این شرکت کار می‌کنم و از قبل ارتباط شخصی با صنعت پسته ایران نداشتم. این فرصت خیلی خوبی بود که به عنوان یک زن وارد یک کسب و کار اساساً مردانه شوم. فرصت شناخت مردم ایران خیلی شگفت‌انگیز بود چرا که تصویری که در آلمان از ایران می‌سازند تصویر مهربانی نیست. من این فرصت را پیدا کردم که تصویر خودم را بسازم. دیدن صنعتی که با آن کار می‌کنم از نزدیک خیلی جالب بود. کمک کرد بهتر درک کنم که چگونه همه چیز کار می‌کند. با صادرکننده‌هایی که ملاقات کردم دقیقاً می‌دانستند من آن طرف با چه چیز روبه‌رو

نقشه بازدیدهای قزوین

نقشه بازدیدهای استان کرمان

نشست مشترک / سیرجان

شرکت پسته نظری / کرمان

باغ پسته همت آباد / رفسنجان

نشست مشترک / کرمان

ترمیخال فرآوری مغز پسته محسنی / رفسنجان

شرکت ایزدیاران / سیرجان

شرکت تجارت آرمان پگاه / کرمان

مزرعه پاپلی / قزوین

باغ پسته ایزدیاران / سیرجان

برپایی غرفه انجمن پسته ایران در نمایشگاه آنوگا ۲۰۱۹

سحر نخعی

دبیر کمیته بازرگانی انجمن پسته ایران

از کشورهای آلمان، انگلیس، ایتالیا، شیلی، دانمارک، اسپانیا، جمهوری چک، مراکش، شیلی، اردن، فلسطین، یونان، ترکیه، لهستان، صربستان، هندوستان، آذربایجان، چین، عراق، امارات و لبنان تقدیم گردید.

غرفه انجمن میزبان چندی از فعالان بین‌المللی صنعت پسته از جمله جوزپی کالگانی (Giuseppe Calcagni) عضو هیئت رئیسه اتحادیه جهانی خشکبار (INC)، نمایندگان شرکت بادام و پسته واندر فول (Wonderful)، پرایمکس (Primex) و هموطنان فعال در صنعت پسته بود. از دیگر فعالیت‌های انجام گرفته، بازدید از غرفه‌های مرتبط با صنعت پسته حاضر در نمایشگاه بود. بدین منظور بازدیدی از غرفه شرکت واندر فول صورت گرفت و با مایکل هومان (Michael Hohman) مدیر اجرایی شرکت واندر فول و لیون پلتس (Lieven Plets) مدیر فروش شرکت واندر فول در منطقه خاورمیانه، اروپا و شمال آفریقا در خصوص وضعیت پسته ایران و آمریکا گفتگو شد. در بازدید از غرفه شرکت پرایمکس با علی امین مالک شرکت پسته پرایمکس گفتگو و تبادل نظر شد و طی بازدیدی از غرفه شرکت نیکولز (NICHOLS FARMS) با چارلز نیکولز رئیس این شرکت بحث و تبادل نظر صورت گرفت. همچنین در جهت حفظ تعاملات بین‌المللی انجمن پسته ایران با اعضای شرکت کننده در مهمانی عصرانه اتحادیه خشکبار جهانی (INC) دیدارهایی صورت گرفت.

از دیگر اقدامات گروه اعزامی به نمایشگاه تهیه لیست کاملی از اطلاعات بازدیدکنندگان از غرفه انجمن در نمایشگاه که متقاضی تأمین پسته از ایران بوده‌اند، بود که علاقمندان می‌توانند جهت اطلاع از نحوه تهیه این لیست با دبیرخانه انجمن پسته ایران تماس حاصل نمایند.

نمایندگان شرکت واندر فول / غرفه انجمن پسته ایران

نمایشگاه صنعت مواد غذایی آنوگا یکی از معتبرترین و بزرگترین نمایشگاه‌های صنعت غذایی دنیا است که به صورت دوسالانه در شهر کلن آلمان برگزار می‌شود. امسال سی و پنجمین دوره برگزاری این نمایشگاه ۵ روزه در تاریخ ۱۳ مهرماه آغاز گردید و در تاریخ ۱۷ مهرماه پایان یافت. صدمین سال برگزاری نمایشگاه آنوگای آلمان در حالی برگزار شد که شاید در سال ۱۹۱۹ در شهر اشتوتگارت کمتر کسی تصور می‌کرد که نمایشگاه کوچکی که با حضور ۲۰۰ بازرگان در حاشیه کنگره انجمن اغذیه‌فروشان آلمان برگزار شد، روزی تبدیل به بزرگترین رویداد صنعت مواد غذایی دنیا شود. این نمایشگاه در سال جاری با حضور ۷۵۰۰ غرفه‌دار در مساحتی بالغ بر ۲۸۰ هزار متر مربع، میزبان ۱۷۰ هزار بازدیدکننده از ۲۰۱ کشور جهان بود که رکورد جدیدی از نظر تعداد غرفه‌دار و بازدیدکننده برای این نمایشگاه محسوب می‌شود.

انجمن پسته ایران نیز همگام با تحولات جهانی و با رسالت معرفی و تبلیغ پسته ایران و معرفی اعضا در نمایشگاه آنوگا امسال حضور پیدا کرد. غرفه انجمن پسته ایران در پاریس واقع در سالن شماره ۲ برپا شد و پذیرای بازدیدکنندگان و علاقمندان به پسته ایران بود. امسال نیز همانند دوره‌های قبل غرفه انجمن پاسخگوی سوالات بازدیدکنندگان پیرامون پسته ایران بود و معرفی پسته ایران و تبلیغ ۵ مزیت اصلی آن شامل طعم و مزه بی نظیر، تنوع ارقام، عیار بالا، قابلیت برشتگی (تحمل دمای بالا در فرآیند برشته کردن) و مزیت رقابت پذیری بدلیل تعدد صادرکنندگان پسته جزو اصلی‌ترین برنامه‌های انجمن بود.

نمایش فیلم پایداری پسته ایران که به منظور ترسیم دورنمایی از تولید پسته در ایران و نشان دادن عدم وابستگی تولید پسته ایران به محدوده جغرافیایی خاصی تهیه شده بود، از دیگر فعالیت‌های غرفه انجمن بود. در کنار نمایش فیلم، معرفی وب سایت انجمن پسته ایران و نحوه دسترسی و استفاده از آن به عنوان مرجعی قابل اعتماد برای دستیابی به آمار و اطلاعات پسته ایران نیز از دیگر فعالیت‌های کادر اعزامی به این نمایشگاه بود.

دبیرخانه انجمن در این نمایشگاه تلاش کرد و اعضای خود را به شایسته‌ترین نحو ممکن معرفی نماید؛ از این رو لیست کاملی از اعضا در اختیار بازدیدکنندگان قرار داد تا از این طریق امکان ارتباط تجاری برای اعضای انجمن که در نمایشگاه حضور نداشتند، فراهم گردد. نکته قابل توجه دیگر اینکه با توجه به افزایش هزینه‌های حضور در نمایشگاه، بخشی از هزینه‌های شرکت در نمایشگاه از طریق حمایت مالی اعضا در قبال معرفی شرکت‌های فعال در بازارهای اصلی پسته ایران نظیر خاور دور، اروپا، شبه قاره هند، خاورمیانه، کشورهای مشترک‌المنافع و صادرکنندگان مغز سبز تأمین شد که این اقدام نیز با توجه به جدید بودن این خدمت مورد استقبال بازدیدکنندگان قرار گرفت. بسته‌های اطلاعاتی و تبلیغاتی انجمن در این نمایشگاه به بیش از ۱۰۰ بازدیدکننده

تماشای فیلم پایداری صنعت پسته ایران
غرفه انجمن پسته ایران

تاجر پسته از امارات
غرفه انجمن پسته ایران

علی امین
غرفه شرکت پرایمکس

پینو کالگانی، نائب رئیس INC
غرفه انجمن پسته ایران

بازدیدکنندگان الجزایری
غرفه انجمن پسته ایران

انجمن پسته ایران در تخمین محصول بوده و احتمال خطا نسبت به مقدار واقعی آن وجود دارد.

* دبیرخانه انجمن پسته ایران با استقبال از انتقادات، آماده دریافت نظرات و پیشنهادات فعالان صنعت پسته جهت بهبود روش پیش بینی و تخمین محصول پسته کشور می‌باشد.

تخمین محصول پسته سال ۱۳۹۸ کشور

کمیته باغبانی انجمن پسته ایران

شصت و هشتمین جلسه کمیته باغبانی انجمن پسته ایران در تاریخ ۱۸ آبان ماه با هدف تخمین تولید محصول پسته کشور در سال ۱۳۹۸ در محل سالن شماره ۲ اتاق بازرگانی کرمان برگزار شد. کمیته باغبانی انجمن هر ساله پس از اتمام فصل برداشت اقدام به بازنگری در پیش بینی بهاره این انجمن با هدف بدست آوردن تخمینی دقیق تر از تولید محصول پسته سالیانه می‌نماید. بدین منظور پس از جمع آوری اطلاعات مربوط به تولید پسته از جامعه آماری انجمن در سراسر کشور و گزارشات مربوط به میزان ورودی کارگاه های فرآوری پسته و کیفیت محصول و بررسی اطلاعات دریافتی در جلسه کمیته، مقدار تولید پسته کشور مورد بازبینی قرار گرفت.

بر اساس جمع بندی این کمیته، انتظار می رود میزان تولید محصول پسته خشک در پوست کشور در سال ۱۳۹۸ به عدد ۲۰۵ هزار تُن برسد. این تخمین در مقایسه با پیش بینی بهاره این انجمن نزدیک به ۷ درصد کاهش را نشان می دهد. پیش بینی بهاره این انجمن حکایت از تولید ۲۲۰ هزار تُن پسته داشت که با توجه به غلبه افت محصول در استان کرمان به دلیل اثرات منفی عوامل اقلیمی در طول فصل رشد (دماهای بالا در ابتدای فصل تابستان و کاهش دما در ادامه آن) بر افزایش محصول در استان های خراسان رضوی، خراسان جنوبی، یزد و فارس، تخمین پاییزه در مجموع با کاهش ۱۵ هزار تُنی نسبت به پیش بینی بهاره مواجه شد. بنا به گزارشات گردآوری شده، در تولید سال ۹۸ سهم ارقام کشیده نسبت به ارقام گرد در مقایسه با سال های قبل با افزایش همراه بوده است. همچنین، به نظر می رسد در محصول شهرستان های سیرجان، کرمان و زرنند از استان کرمان، درصد دانه های دهن بست و روآبی به دلیل شرایط خاص اقلیمی سال ۹۸ در این مناطق بیشتر از سال های عادی بوده است که این موضوع می تواند منجر به رونق تولید مغز پسته در سال جاری شود.

در ادامه جدول تخمین پاییزه تولید پسته خشک در پوست محصول ۹۸ کشور به تفکیک استان ها و مناطق مختلف پسته خیز استان کرمان نشان داده شده است. در رابطه با تخمین ارائه شده لازم است به چند نکته اشاره گردد:

* هر ساله مقداری از پسته تر عمدتاً محصول استان های خراسان رضوی، سمنان، فارس و قزوین صرف ترخوری بصورت میوه تازه می شود که در مقادیر مندرج در جدول منظور نشده است.

* برآورد ارائه شده با استفاده از آمارگیری نمونه ای از واحدهای فرآوری و باغداران مناطق مختلف کشور راجع به محصول سال جاری نسبت به محصول سال های ۱۳۹۶ و ۱۳۹۷ بدست آمده است.

* برآورد حاضر صرفاً نمایانگر بهترین تلاش کمیته باغبانی

منطقه	تخمین تولید (تن)
رفسنجان	۲۲,۰۰۰
انار	۱۸,۰۰۰
سیرجان	۱۸,۰۰۰
کرمان	۱۸,۰۰۰
زرنند	۱۷,۰۰۰
شهربابک	۹,۰۰۰
راور	۱,۰۰۰
راین	۱,۰۰۰
سایر استان کرمان	۱,۰۰۰
جمع استان کرمان	۱۰۵,۰۰۰
خراسان رضوی	۳۵,۰۰۰
یزد	۲۲,۰۰۰
خراسان جنوبی	۱۲,۰۰۰
فارس	۱۱,۰۰۰
مرکزی	۴,۵۰۰
سمنان	۴,۰۰۰
تهران	۴,۰۰۰
اصفهان	۲,۰۰۰
قم	۲,۰۰۰
قزوین	۱,۵۰۰
سیستان و بلوچستان	۱,۵۰۰
سایر کشور	۵۰۰
جمع سایر استان ها	۱۰۰,۰۰۰
جمع کل کشور	۲۰۵,۰۰۰

بیش از ۵۰ سال گذشته، آفت کلیدی پسته کاری های ایران به ویژه استان کرمان می باشد (مهرنژاد ۱۳۸۱، ۱۳۹۳ و ۱۳۹۵). بعد از مصرف آفت کش شیمیایی د.د.ت، نزدیک به ۸۰ ماده شیمیایی آفت کش به طور رسمی علیه این آفت تا به حال تست شده است. در بین آنها، تعدادی که موثر بودند از ۳ تا ۲۰ سال مورد اقبال پسته کاران قرار داشتند و سپس به دلیل مقاومت این آفت به آنها، کنار گذاشته شدند. در زمینه کنترل یا مهار آفت پسیل معمولی پسته، مطالب متنوعی در طول دهه های گذشته و سال های اخیر با دیدگاه ها و فرضیات متعدد و متفاوت نگاشته شده است. اما به وضوح مشاهده می گردد که در دهه اخیر باغداران دریافته اند که خود باید برای مهار این آفت و کاهش خسارت آن با روش یا امکانات ساده ای که در اختیار دارند چاره اندیشی کنند. نمونه بسیار مشخص و بارز آن، رواج مصرف ترکیبی بنام گوگرد در پسته کاری های کشور در چند سال اخیر است. بر اساس اطلاعات موجود مو کاران (پرورش دهندگان و تولید کنندگان انگور)، متوجه شدند موقعی که روی درختچه های انگور، گوگرد (سولفور) به منظور جلوگیری از نوعی بیماری قارچی، مصرف می کنند درختان پسته مجاور، کمتر به آفت پسیل معمولی پسته آلوده می شوند و به بیان دیگر از این آفت در امان می مانند. این موضوع توسط پسته کاران که البته غالباً خرده مالک بودند و قطعا از علم حشره شناسی و مدیریت کنترل آفات هم بهره ای نبرده بودند، ترویج شد و در طول ۵ سال گذشته به تدریج فراگیر شده است. نگارنده از سال ۱۳۹۴ به

مدیریت پسیل معمولی پسته

محمد رضا مهرنژاد

عضو هیئت علمی بازنشسته، پژوهشگر پسته کشور

در اولین سند مکتوب در زمینه وضعیت آفات پسته ایران که در سال ۱۳۲۵ توسط کریوخین منتشر شده است از حشره ای به نام پسیل پسته با نام *Psylla sp*. نام برده شده است که البته در ردیف آفات عمده پسته کاری های آن زمان نبوده است. بر اساس اطلاعات موجود در آن برهه زمانی، خسارت زنجره پسته (شیره تر)، سوسک سرشاخه خوار پسته، زنبورهای مغزخوار پسته، پروانه برگخوار پسته و سوسک آفت طوقه درختان پسته از جمله آفات قابل توجه بوده اند. حشره کش د.د.ت در دهه ۱۳۲۰، وارد باغ های پسته شد و در اوایل دهه ۱۳۳۰ مصرف آن کاملاً رواج داشته است (صامت، مذاکرات حضوری). پیش بینی دواچی (۱۹۵۸)، در خصوص تغییر جایگاه پسیل با زنجره پسته بسیار قابل توجه می باشد. دواچی اظهار می دارد با توجه به مصرف حشره کش ها، آفت تک نسلی زنجره پسته، جمعیت آن تحت کنترل در می آید و جای خود را به آفت چند نسلی پسته یعنی پسیل خواهد داد، که صد البته چنین شد. در واقع پسیل معمولی پسته یا شیره خشک در طول

بعد از بسیاری از باغ‌هایی که این ماده را مصرف کرده بودند با علاقه شخصی بازدید کردم و پای صحبت باغداران نشستم. در باغ‌هایی که این ماده در زمان مناسب مصرف شده بود، اثرات جانبی عیان وجود نداشت. برگ‌ها تا واپسین روزهای پاییز به خوبی سبز بودند، ریزش جوانه وجود نداشت و آفت مورد بحث هم دفع شده بود. البته برای بررسی مجموعه ثرات جانبی و تأثیر این ماده در حفظ تعادل طبیعی لازم و واجب است مطالعات آماری دقیق انجام شود که هنوز جای آن خالی است. علی‌رغم وجود مشکل در مصرف این ماده در باغ‌های پسته، خصوصاً حلالیت نامناسب آن با آب، تولیدکننده پسته، به شدت راغب به مصرف این ماده است، زیرا تأثیر آن را در حفظ سلامت درخت و محصول خود دیده و باور نموده است. موضوع قابل توجه، بسیار دیر به میدان آمدن واحد‌های اجرایی و پژوهشی مرتبط، در زمینه شناخت و بررسی جوانب مختلف مصرف این ماده در پسته کاری‌های کشور است. اینجاست که ملاحظه می‌شود باغداران در روشن نمودن مسیر تولید پسته از دستگاه‌های مسئول به طور معنی‌دار جلوتر هستند. انتظار می‌رود در زمینه رفع مشکل حلالیت گوگرد در آب، متخصصین شیمی دست بکار شوند، همچنین در زمینه زمان یا زمان‌های مناسب مصرف این ماده و همچنین غلظت‌های موثر و اثرات جانبی آن پژوهش انجام شود. از همه مهمتر با توجه به اینکه گوگرد در زمانی که روی درختان پسته پاشیده می‌شود به عنوان یک ترکیب دورکننده (Repellent) روی آفت مورد بحث عمل می‌نماید، نیاز است که در زمینه شناسایی و سنتز رایحه مؤثر گوگرد در دفع حشره پسپیل معمولی پسته در هنگام مواجهه با آن اقدام مساعد انجام شود.

در زمینه خصوصیات زندگی این حشره، روابط متقابل این حشره با گیاه میزبان، زمان‌های حساس درختان پسته به این آفت، عوامل کنترل طبیعی آن در پسته کاری‌های کشور و روش‌های مؤثر در کنترل آن، نگارنده مجموعه‌هایی را منتشر کرده است که مفصلاً نتایج پژوهشی که عمدتاً میدانی و صحرایی است در آنها تشریح شده است. به طور خلاصه کنترل آفت پسپیل معمولی پسته را می‌توان در ۴ مرحله پیگیری و انجام داد. (مهرنژاد ۱۳۸۱، ۱۳۹۳، ۱۳۹۵، ۲۰۱۰، ۲۰۱۴ و ۲۰۱۸)

۱ - انجام عملیات زمستانه قبل از شروع بهار

مجموعه عملیاتی که منجر به تمیزی باغ می‌شود و با هدف مهار یا کاهش جمعیت عوامل خسارت‌زا اجرا می‌گردد به عنوان بهداشت باغ شناخته می‌شود. باقیمانده علف‌های هرز و بوته‌های گیاهان علفی اعم از پراکنده در سطح باغ یا تلنبار شده در کناره‌های باغ‌ها، سرشاخه‌های خشک و بریده پراکنده یا انباشته شده در سطح باغ یا حاشیه‌های آنها، مواد زاید و ضایعات حاصل از ترمینال‌های فرآوری پسته و همچنین کودهای دامی و طیور که در حاشیه و کناره باغ‌ها یا جوار پسته کاری‌ها تلنبار یا رها می‌شوند و یا در سطح خاک باغ‌ها پهن می‌شوند، برگ‌های ریزش کرده درختان، دانه‌های پسته باقیمانده در روی درختان یا روی سطح خاک باغ، سرشاخه، شاخه و تنه درختان آسیب دیده و یا خشک، همه و همه محل مناسب و پناهگاه برای زمستان‌گذرانی تعدادی از آفات پسته و همچنین قارچ‌ها و موجودات میکروسکوپی است. بحث ما در اینجا رعایت بهداشت باغ‌های پسته برای مهار آفت پسپیل معمولی است.

پسپیل معمولی پسته پس از ریزش برگ‌های درختان در پاییز، باغ پسته را ترک نمی‌کند و زمستان را در باغ‌های

پسته می‌گذرانند. این آفت شرایط نامساعد محیط را از اواخر پاییز تا اواخر زمستان عمدتاً در محل سایه انداز درختان پسته، در زیر بقایای گیاهی مانند برگ‌های ریزش کرده در پاییز و باقیمانده از سال‌های قبل، بقایای علف‌های هرز و مواد آلی به سر می‌برد. همچنین، بقایای ضایعات پوست نرم پسته که از پایانه‌های فرآوری پسته در داخل یا اطراف باغ‌ها تخلیه می‌شود، در لابلاهای کودهای دامی که در حاشیه یا سطح باغ نگهداری می‌شوند، لایه‌های سطحی خاک، شیرها و کلوخه‌ها، همگی پناهگاه مناسب برای زمستان‌گذرانی این آفت می‌باشند. در زمین‌های بدون پوشش گیاهی، تعداد اندکی پسپیل پناه می‌گیرند. بررسی‌های وسیع نشان داده است که از محل سایه انداز درختان که در زمستان شخم شده بودند در مقایسه با قسمت‌های مشابه و شخم نشده به طور معنی‌دار تعداد بسیار کمتری پسپیل در ابتدای بهار خارج شد. بنابراین، شخم باغ‌های پسته خصوصاً قسمت‌هایی که دارای پوشش گیاهی است از اوایل دی تا اوایل اسفند می‌تواند شدیداً به جمعیت زمستان‌گذران پسپیل صدمه بزند. بسیار واضح است که کاهش جمعیت زمستان‌گذران آفت و یا کنترل کامل آن روشی سالم و کم‌هزینه در مدیریت باغ می‌باشد. این موضوع با انجام شخم زمستانه باغ امکان‌پذیر می‌باشد. شخم زمستانه باغ‌های پسته در گذشته‌های دور رایج بود و به نام «پاکنی» یا «پا بیل» شناخته می‌شد. به طور خلاصه، انجام عملیات زمستانه موجب تلفات شدید در جمعیت پسپیل زمستان‌گذران می‌گردد و باعث می‌شود در ابتدای بهار سال بعد تراکم ضعیف و پایینی از آفت در روی درختان ظاهر گردد. در این صورت نیاز به عملیات کنترل آفت در بهار و حتی اوایل تابستان نمی‌باشد. **موضوع بسیار مهم در انجام عملیات زمستانه، انجام آن در سطح وسیع و به بیان دیگر همگانی است.** موضوع عملیات زمستانه باغداری برای کنترل این آفت بطور مفصل به قلم‌نگارنده در شماره ۱۰، مجله دنیای پسته (همین مجله حاضر در آذر سال ۱۳۹۵) منتشر شده است.

۲ - مراقبت باغ در بهار

آفت پسپیل معمولی پسته (شیره خشک) در ابتدای بهار، همزمان با شروع رشد رویشی و زایشی گیاه میزبان، به سمت درختان پسته پرواز می‌کند و بلافاصله پس از متورم شدن و باز شدن جوانه‌های درختان پسته، روی اندام‌های سبز شروع به تغذیه و تخم‌گذاری می‌نماید. پسپیل معمولی پسته تا زمان ریزش برگ‌ها در پاییز روی درختان پسته حضور دارد. در اوایل اردیبهشت معمولاً جمعیت آن به شدت بالا می‌رود، اما غالباً این تراکم بالای جمعیت، پایدار نیست و شاهد کاهش جمعیت در اواسط اردیبهشت تا اواخر این ماه هستیم. اغلب ارقام پسته، تراکم جمعیت این آفت را در قبل از دوره پر شدن مغز پسته تحمل می‌کنند، به جز رقم اکبری و معدودی از ارقام محلی دیگر، که حتی آفت را در اوایل اردیبهشت هم تحمل ندارند و با ریزش برگ‌ها عکس‌العمل نشان می‌دهند. بدین ترتیب، ارقام حساسی مانند رقم پسته اکبری باید به طور مداوم تحت نظر و مراقبت باشند و در صورت وجود تراکم آفت، با موادی مانند ترکیبات شوینده مناسب، محلول پاشی شوند تا جمعیت آفت روی اینگونه درختان کاهش یابد. اما از زمان شروع مغز بستن در دانه‌ها، که معمولاً از اواسط خرداد اتفاق می‌افتد، بررسی هفتگی باغ و مراقبت از درختان در تمام ارقام پسته بسیار ضروری است.

۳ - مراقبت و عملیات لازم در دوره مغز بستن پسته

وجود تراکم بالای جمعیت آفت، همزمان با شروع مغز بستن پسته و یا پس از آن، موجب اختلال در روند پر شدن مغز می گردد. در این دوره که معمولاً تا اواسط شهریور ادامه دارد، لازم است باغداران برای مهار آفت، آمادگی داشته باشند و تاخیر چند روزه تا یک هفته موجب خسارت جبران ناپذیر به محصول پسته می گردد، به طوری که گاهی محصول سه سال متوالی را متأثر می سازد. در صورت بالا بودن جمعیت آفت در هر زمانی، در طول این دوره، علاوه بر توقف رشد مغز، ریزش جوانه و سپس ریزش برگ ها حتمی است. در این دوره، عملیات کنترل آفت یعنی کاهش جمعیت آن، با استفاده از مواد مناسب و مؤثر ضروری است. توصیه اکید می شود محصول پسته پس از رسیدن در حد عرف قابل قبول، سریعاً برداشت گردد. در این صورت تحمل درخت نسبت به این آفت و سایر شرایط نامساعد به طور نسبی افزایش می یابد.

۴ - مراقبت از باغ های پسته پس از برداشت محصول تا زمان ریزش برگ ها

به طور خلاصه، مادامی که برگ سبز روی درخت پسته وجود دارد، شرایط برای زندگی آفت شیره خشک فراهم است. در این دوره نیز همواره باید توجه داشت که از طغیان جمعیت این آفت روی درختان جلوگیری گردد، خصوصاً در باغ هایی که شرایط خاک نامناسب است و یا با کمبود آب مواجهند و یا با آب نامتعرف مانند آب هایی با شوری غیر قابل قبول آبیاری می شوند. در این دوره، در صورت ظهور تراکم جمعیت آفت، استفاده از مواد شوینده در عملیات محلول پاشی پیشنهاد می شود.

منابع

- کریوخین، گ. ۱۳۲۵. آفات پسته. آفات و بیماری های گیاهی، ۱: ۸-۲۴.
- مهرنژاد، محمد رضا ۱۳۹۵. اطلس رنگی آفات درختان پسته ایران. نشر آموزش و ترویج کشاورزی. تهران، ۲۰۲ ص.
- مهرنژاد، محمد رضا ۱۳۹۳. آفات درختان پسته ایران، دشمنان طبیعی و روش های کنترل. نشر سپهر. تهران، ۲۷۲ ص.
- مهرنژاد، محمدرضا ۱۳۸۱. پسپیل پسته و سایر پسپیل های مهم ایران. انتشارات سازمان تحقیقات و آموزش کشاورزی، تهران. ۱۱۶ ص.
- Davatchi, G.A. 1958. Étude biologique de la faune entomologiques Des Pistacia sauvages et cultivés. Revue de pathologie végétale et d'Entomologie agricole de France, :37 166-1.
- Mehrnejad, M.R. 2018. Investigation into the overwintering and winter-management of the common pistachio psyllid, *Agonoscaena pistaciae* (Hemiptera: Aphalaridae), a major pest in pistachio plantations, *Zoology and Ecology*, 388-384 : (4)28. DOI: 21658005.2018.1516339/10.1080. Sep. 2018.
- Mehrnejad, M.R. 2014. Pest problems in pistachio producing areas of world and their current means of control. *Acta Horticulturae*, 169-163 :1028.
- Mehrnejad M.R. 2010. Potential biological control agents of the common pistachio psylla, *Agonoscaena pistaciae*, a review. *Entomofauna* 340-317 :31.

در زمان کوتاهی، باعث مرگ و میر درختان چند ساله بارور گردیده است (مطالعات نگارندگان).

عامل بیماری:

تحقیقات انجام شده نشان داده است که مهاجم‌ترین و مهم‌ترین گونه‌ی عامل پوسیدگی آرمیلاریایی در درختان میوه خشکباری مانند پسته، *Armillaria mellea* می‌باشد. وجه تسمیه آن به عسل، به علت رنگ عسلی کلاهک قارچ بوده که در نامگذاری آن نیز از واژه لاتین mel به معنای عسل استفاده شده است. این قارچ کلاهک‌های نرم و عسلی رنگ به قطر ۱/۶ تا ۷/۵ سانتی‌متر در فصل پاییز و با شروع بارندگی‌های پاییزی تولید می‌کند (عکس ۱).

عکس ۱- توده‌ای از کلاهک‌های عسلی قارچ *Armillaria mellea* اطراف درخت پسته آلوده در باغ (عکس از نگارندگان)

رنگ کلاهک‌های جوان و تازه، زرد طلایی و کلاهک‌های بالغ، زرد تا قهوه‌ای است. کلاهک‌ها که در واقع اندام تولید مثل جنسی قارچ بوده و بازیدیوکارب نیز نامیده می‌شوند دارای تیغه‌های سفید تا زرد مایل به قهوه‌ای رنگ در قسمت زیرین کلاهک، یک حلقه سفید و پایه‌ای ۳/۶ تا ۱۰ سانتی‌متری می‌باشند (عکس ۲).

عکس ۲- کلاهک عسلی قارچ *Armillaria mellea* جدا شده از درخت پسته آلوده (عکس از نگارندگان)

بیماری پوسیدگی قارچ عسلی در باغ‌های پسته

معصومه حقدل

امیر حسین محمدی

محمد مرادی

اعضای هیئت علمی پژوهشکده پسته کشور

مقدمه

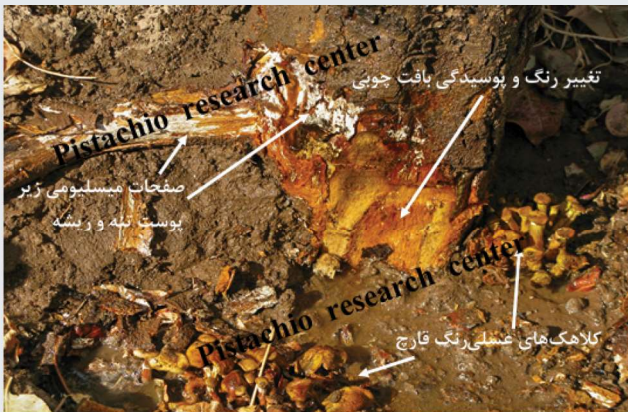
عوامل بیماری‌زای گیاهی، یکی از مهم‌ترین عوامل محدود کننده تولید پسته در ایران و دنیا بوده که پراکنش و میزان خسارت آنها روی درختان پسته در مناطق مختلف یکسان نمی‌باشد. تاکنون حدود ۲۱ بیماری قارچی، سه نوع باکتری بیماری‌زا، جنس‌های متعددی از نماتودهای خسارت‌زای گیاهی، دو بیماری فیتوپلاسمایی و چندین عارضه با عوامل نامشخص از درختان پسته در سراسر دنیا گزارش شده است. در ایران، بیشتر بیماری‌ها مانند پژمردگی ورتیسلیومی پسته، پوسیدگی فیتوفتورایی طوقه و ریشه، نماتودهای ریشه گرهی و سایر نماتودهای بیماری‌زای گیاهی و سرخشکیدگی درختان پسته از باغ‌های پسته گزارش شده‌اند. تحقیقات گسترده و همچنین تغییر اقلیم باعث شده است که برخی از بیماری‌ها مانند لکه برگ آلترناریایی لکه برگ سپتوریایی، پوسیدگی آرمیلاریایی و رز زلینیایی ریشه و همچنین بیماری‌های ویروسی، ویروئیدی و باکتری‌های سخت کشت آوندی که در گذشته از باغ‌های پسته گزارش نشده و یا دارای پراکنش و اهمیت کمتری بودند، امروزه با ایجاد خسارت در باغ‌های پسته، اهمیت بیشتری پیدا کنند.

پوسیدگی قارچ عسلی توسط گونه‌های مختلف قارچ *Armillaria* ایجاد شده و به نام پوسیدگی آرمیلاریایی، پوسیدگی بندکشی و یا پوسیدگی ریشه بلوط نیز شناخته می‌شود. این بیماری اولین بار در ایران در سال ۱۳۳۵ از درختان سیب در لواسان توسط مرحوم دکتر شریف جداسازی گردید. همچنین بر اساس گزارش صابر (۱۹۷۴) بیماری پوسیدگی آرمیلاریایی در استان اصفهان روی درختان آلو، آلبالو، به، توت، زالزالک، رز، گردو، گوجه، گیلاس و مو، در استان مرکزی روی سیب و در تبریز روی بادام، سیب و گلابی گزارش شده است. در سال ۱۳۸۵ امیر احمدیان و همکاران در شهرستان دامغان، قارچ *A. mellea* را علاوه بر انار، انجیر و زردآلو، از درختان پسته نیز گزارش کردند. قارچ آرمیلاریا به طیف وسیعی از گیاهان شامل درختان و چوب‌های جنگلی (الوار)، درختان میوه و خشکباری، درختچه‌ها، گیاهان زینتی و پرچینی و گیاهان علفی حمله می‌کند که عمده خسارت این بیماری به میزبان‌های مختلف در مناطق معتدله و گرمسیر می‌باشد. خسارت پوسیدگی قارچ عسلی در باغ‌های میوه و انگور در اروپا و آمریکا شدید بوده، به طوری که در برخی از موارد این بیماری موجب تلفات سالانه ۱۰ تا ۴۰ درصدی، در باغ‌های انگور کالیفرنیا گردیده است. این قارچ یک تهدید جهانی برای بسیاری از درختان جنگلی در کانادا، اروپا، آمریکای شمالی و جنوبی بوده و روی بسیاری از گیاهان در قاره‌های آفریقا، آسیا و استرالیا نیز گزارش شده است. اخیراً این بیماری در تعدادی از باغ‌های پسته در استان‌های کرمان، اصفهان و تهران مشاهده شده، تا آنجا که در بسیاری از موارد

عکس ۵ - پژمردگی و خشک شدن درخت پسته مبتلا به پوسیدگی قارچ عسلی (پوسیدگی آرمیلاریایی) (عکس از نگارندگان)

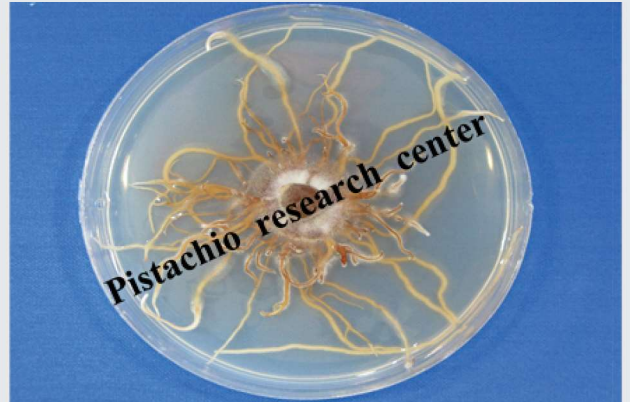
مهمترین نشانه‌هایی که به تشخیص بیماری کمک می‌کند، تغییر رنگ، پوسیدگی و ریش شدن بافت چوبی در ناحیه طوقه و ریشه‌های اصلی درخت، تشکیل یک لایه سفیدرنگ یا سفید متمایل به کرم از بافت قارچ زیر پوست طوقه و ریشه می‌باشد. قارچ آرمیلاریا با از بین بردن ترکیبات دیواره سلولی باعث پوسیدگی سفید و اضمحلال چوب می‌شوند. در مراحل پیشرفته پوسیدگی، بافت‌های چوبی پوسیده، حالت اسفنجی به خود گرفته و ریش ریش می‌شوند. ممکن است در فصل پاییز و با شروع بارندگی‌ها، کلاهک‌های عسلی قارچ به صورت دسته‌ای روی تنه، پایه و یا قسمتی از طوقه درختان آلوده و مرده و حتی روی زمین از ریشه‌های آلوده بیرون می‌آیند (عکس ۶).

عکس ۶- تشکیل صفحات میسلیمی زیر پوست طوقه و ریشه اصلی درختان پسته به همراه تغییر رنگ و پوسیدگی بافت‌های چوبی زیر پوست و تشکیل کلاهک‌های *Armillaria mellea* در درختان پسته (عکس از نگارندگان)

بروز نشانه‌هایی مانند پژمردگی و خشکیدن تدریجی و یا سبزخشکی ناگهانی درختان از جمله علائمی می‌باشد که در بیماری پوسیدگی فیتوفتورایی طوقه و ریشه (گموز) نیز مشاهده می‌شود و ممکن است تشخیص پوسیدگی قارچ عسلی را با مشکل مواجه نماید. با برداشتن پوست ناحیه طوقه و ریشه اصلی و مشاهده لایه سفیدرنگ یا سفید متمایل به کرم از بافت قارچ، می‌توان با قاطعیت، آلودگی درختان پسته به پوسیدگی قارچ عسلی یا آرمیلاریایی را اعلام نمود که در مراحل پیشرفته بیماری، صفحات سفیدرنگ میسلیمیوم‌های قارچ در تمام نواحی طوقه و ریشه بین پوست و چوب مشاهده می‌شوند (عکس ۷).

قارچ *A. mellea* اندامی به نام نماریشه یا ریزومورف تولید می‌کند که در واقع ساختارهای ریشه مانند و به هم پیوسته‌ای از ریشه‌های قارچ به قطر تقریبی ۱ تا ۲ میلی‌متر می‌باشند به این دلیل، به این بیماری پوسیدگی بندکفشی نیز گفته می‌شود. در محیط کشت و در شرایط آزمایشگاهی رنگ نماریشه‌ها سفید تا کرم رنگ یا کرم متمایل به قهوه‌ای می‌باشد (عکس ۳).

عکس ۳- رشد ریزومورف (نما ریشه‌های) قارچ آرمیلاریا جدا شده از ریشه پسته در محیط کشت (عکس از نگارندگان)

ریزومورف‌ها در سطح پوست ریشه یا طوقه درختان زنده یا مرده و یا نزدیک سطح خاک نیز دیده شده که رنگ آنها از قهوه‌ای مایل به قرمز (در زمان جوانی) تا قهوه‌ای تیره (در زمان پیری) متغیر می‌باشد (عکس ۴).

ریزومورف‌ها مهم‌ترین ابزار پراکنش *A. mellea* در خاک می‌باشند. این اندام قارچی علاوه بر نفوذ در اعماق خاک، می‌تواند تا چندمتر در هر سال در خاک پیشروی کرده و توانایی زنده ماندن به صورت ساپروفیت برای چندین سال حتی با وجود مرگ میزبان را نیز دارد.

عکس ۴- ریزومورف‌های *Armillaria mellea* روی پوست طوقه درختان پسته (عکس از نگارندگان)

نشانه‌های بیماری

نشانه‌های بیماری در اندام هوایی به صورت کاهش رشد شاخه‌ها و سرشاخه‌ها، کوچک شدن برگ‌ها، زردی عمومی و یا قسمتی از درختان آلوده، ریزش زودهنگام برگ‌ها، سرخشکیدگی شاخه‌ها، کاهش محصول و حتی پژمردگی برگ‌ها نمایان می‌گردد. این نشانه‌ها در اندام هوایی معمولاً از یک طرف درخت شروع می‌شود که با پیشرفت بیماری باعث آلودگی کل درخت و در نتیجه مرگ آن می‌گردد (عکس ۵).

باعث ریشه‌کنی آن نمی‌شود. استفاده از قارچ‌کش‌ها برای کنترل بیماری در درختان مبتلا نیز نمی‌تواند برای مدت طولانی بیماری را کنترل کند چراکه قارچ *A. mellea* یک میکروارگانیزم تجزیه‌کننده چوب بوده که با فعالیت در زیر پوست طوقه و ریشه، باعث از بین رفتن آوند چوبی درختان مبتلا می‌گردد. بنابراین، استفاده از قارچکش‌ها در خاک برای از بین بردن عامل بیماری در ریشه، به دلیل تخریب بافت‌های آوند چوبی و عدم امکان نفوذ و گسترش مناسب قارچکش در گیاه بسیار مشکل بوده و در بیشتر موارد نیز موفقیت آمیز نبوده است. روش تزریق قارچ‌کش به داخل تنه درختان نیز در مواردی موفقیت آمیز بوده که قارچکش توانسته به اندازه کافی در سیستم آوندی درخت گسترش یافته و با غلظت موثر به قسمت‌های آلوده شده توسط *A. mellea* رسیده باشد. در این روش نیز نابودی عامل بیماری در ریشه درختان به خوبی صورت نگرفته علاوه بر اینکه استفاده از روش تزریق قارچکش به تنه درختان در سطح باغ بسیار هزینه‌بر و زمان‌بر است. نکته مهم دیگر اینکه قارچکش‌های مورد استفاده باید بتوانند علاوه بر نابودی عامل بیماری در درخت، به رایزومورف‌های رشد یافته تا مسافت چندمتری از درختان آلوده نیز نفوذ کنند تا این اندام قارچی را نیز از بین ببرند. بنابراین با این توضیحات مشخص می‌شود که استفاده از قارچکش‌ها برای کنترل این بیماری با محدودیت‌های فراوانی روبرو می‌باشد.

در رابطه با مقاومت یا تحمل پایه‌های پسته به قارچ آرمیلاریا نیز اطلاعات بسیار محدود و بعضاً متناقض است. بر اساس اظهارات هولتز و توتیدال (۲۰۱۶)، پایه‌های *Pistachio terebinthus* و *UCB#1* متحمل به آرمیلاریا و پایه‌های *P. integerrima*، *P. atlantica* و *PG II* حساس به این بیماری معرفی گردیده‌اند. این نتایج برگرفته از یک مقاله توتیدال و همکاران (۱۹۹۵) بوده که به صورت یک مقاله کوتاه در ژورنال *Acta Horticulturae* به چاپ رسیده است. این در حالی است که در گزارش دیویدسون و بایتر (۱۹۹۴) و همچنین راب (۲۰۰۸)، *P. chinensis* به عنوان گونه مقاوم معرفی شده است. بنابراین در حال حاضر نمی‌توان ادعا نمود که در میان پسته‌های اهلی و وحشی، پایه مقاوم یا متحمل به این بیماری، که قابلیت استفاده در باغ‌های پسته را داشته باشد، وجود دارد. از آنجایی که سازگاری ارقام تجاری پسته ایران با پایه‌های پسته مقاوم یا متحمل فوق‌الذکر نیز مشخص نمی‌باشد بنابراین نمی‌توان هیچ‌یک از این پایه‌ها را برای کاشت در مناطق آلوده به پوسیدگی آرمیلاریایی توصیه نمود. گزارش‌های محدودی در رابطه با تأثیر مثبت قارچ‌های آنتاگونیست مانند تریکودرما و قارچ‌های میکوریز آربوسکولار روی پوسیدگی قارچ‌عسلی در برخی از محصولات وجود دارد که لازم است این گونه مطالعات روی نهال‌های پسته نیز صورت گیرد.

نکته پایانی:

پوسیدگی آرمیلاریایی، یک بیماری بسیار مهم و خطرناک در باغ‌های پسته می‌باشد. از آنجایی که هیچ‌یک از روش‌های کنترلی فوق‌الذکر به تنهایی قادر به کاهش خسارت بیماری در باغ‌های پسته نبوده و از سوی دیگر در اکثر مناطق پسته‌کاری تنش‌های شوری و خشکی از اهمیت زیادی برخوردار می‌باشند، لازم است تا با استفاده از مدیریت تلفیقی و کاربرد همزمان دو یا چند روش نسبت به مدیریت بیماری در باغ‌های پسته اقدام نمود.

عکس ۷- تشکیل صفحات میسلیمی سفید رنگ ناشی از آلودگی *Armillaria mellea* زیر پوست درختان پسته مبتلا به بیماری (عکس بالا) و گسترش این صفحات در بافت‌های طوقه و ریشه (عکس پایین)

کنترل بیماری

کنترل زراعی بیماری با برداشتن خاک اطراف تنه و آزاد نمودن طوقه و قسمت بالایی ریشه درختان در باغ‌های انگور، حذف فیزیکی اینوکولوم قارچ از طریق ریشه‌کنی درختان بیمار و حتی ریشه‌کنی درختان غیرآلوده مجاور، تدخین خاک با سموم تدخینی قبل از احداث باغ‌های جدید، استفاده از قارچکش‌های بازدارنده بیوسنتز استرول در باغ‌های انگور، هلو، سیب، گردو و کیوی، استفاده از گونه‌های مختلف قارچ‌تریکودرما برای کنترل پوسیدگی قارچ‌عسلی و یا ممانعت از رشد گونه‌های مختلف *Armillaria* در محصولات مختلف، استفاده از قارچ‌های میکوریز آربوسکولار به منظور افزایش تحمل یا مقاومت انگور و اسطوخودوس به پوسیدگی قارچ‌عسلی و استفاده از ارقام مقاوم یا متحمل درختان میوه هسته‌دار و درختان هلو و بادام از جمله راهکارهای پیشنهادی برای کنترل پوسیدگی قارچ‌عسلی بوده که هیچ‌یک از این روش‌های کنترلی به تنهایی نتوانسته موجب کنترل موفق بیماری گردد. استفاده از سموم تدخینی نیز نمی‌تواند راهکار مناسبی برای کنترل پوسیدگی آرمیلاریایی باشد، چرا که این سموم مانند متیل بروماید، تنها قادر به نابودی عامل بیماری در بقایای گیاهی موجود در سطح یا عمق چند سانتی‌متری خاک بوده و به اندازه کافی به اعماق خاک نفوذ نمی‌کنند تا بتوانند قارچ آرمیلاریا را روی ریشه‌های آلوده در قسمت‌های عمیق خاک از بین ببرند. بنابراین حذف ریشه‌های آلوده همراه با کاربرد سموم تدخینی در خاک قبل از احداث باغ‌های جدید تنها می‌تواند باعث کندشدن پیشرفت بیماری شود اما

امیر علی عسگر والادی (مترجم دوم از راست) اجلاس شورای جهانی خشکبار ۲۰۱۷

امیر علی عسگر اولادی، تاجر پسته قیمت داخل ایران گران تر از قیمت جهانی

ابوالفضل زارع نظری
سردبیر ماهنامه دنیای پسته

یکی از تجار فعال در عرصه جهانی، امیر علی عسگر اولادی است. امروز که بحث قیمت ها در بازار پسته داغ است، به سراغ وی رفتیم تا با نحوه قیمت گذاری پسته در دنیا آشنا شویم.

◀ آقای عسگر اولادی! طبق گزارشات مکتوب و گفت و گوهای شفاهی، گویا شرکت پسته و بادام واندر فول (پارامونت) قیمت حدود ۹.۷ دلار برای هر کیلوگرم پسته درجه یک خندان اُنس ۲۱/۲۵ اعلام کرده است. این قیمت شامل حال مانده انبار هم می شود یا خیر؟

در نمایشگاه آنوگا ما شاهد فروش قیمت ۹.۷ دلار توسط پارامونت برای محصول نو بودیم و محصول کهنه مانده در انبار تقریباً کیلویی ۱ دلار ارزان تر ارائه می شود. البته ناگفته نماند که قیمت های پایین تر هم برای سفارشات بالاتر از ۱۰ کانتینر را تا ۹ دلار هم شنیدیم.

◀ این قیمت گذاری چگونه انجام می شود؟ به این معنا که آیا عوامل مشخصی در نظر گرفته می شود؟ شما اطلاع دارید؟

شرکت پارامونت با محاسبات و تخمین های خودش قیمت اعلام می کند و هیچ وقت با دیگر رقبای خود مشورت نمی نماید و مکانیزم قیمت گذاری آن روشن نیست و کارشناسان معتقدند که اعمال نظرات شخصی آقای رزنیک (مدیرعامل پارامونت) بسیار در قیمت گذاری موثر است.

◀ گفته می شود که مکانیزم عرضه و تقاضا، قیمت پسته را در بازار جهانی تعیین می کند. این به چه معنی است؟

شروع قیمت ها معمولاً با اعلام قیمت پارامونت آغاز می شود و هر شرکتی برای پیش فروش اولیه خود هدفی را دنبال می کند. اگر تقاضا به آن سقف هدف برسد قیمت ها شروع به افزایش می کند اما اگر تقاضا به آن سقف هدف نرسد قیمت ها پایین می آید. این روند در طول سال ادامه دارد.

◀ عواملی همچون مقدار تولید و قیمت اعلام شده از سوی عرضه کننده بزرگ چه تأثیری بر قیمت های جهانی دارند؟

می توان گفت که شروع قیمت ها با عرضه کننده بزرگ شکل می گیرد ولی ادامه آن را تقاضا شکل می دهد. باید منتظر تقاضاها بود تا بتوان روند بازار را تخمین زد. قیمت فعلی در ایران گران تر از قیمت های جهانی است، برای همین صادر کنندگان هنوز نتوانسته اند قراردادهای خوبی با خریداران ببندند.

◀ اُفت ارزش سایر ارزها نسبت به دلار، تعرفه های گمرکی (جنگ تجاری)، مانده انبار و آشنا شدن مردم با مزایای پسته، از چه طریق و چگونه بر قیمت های جهانی اثر دارند و به طور کلی آیا اثر دارند یا خیر؟

مصرف جهانی پسته سال به سال رو به افزایش است و دلیل آن استقبال مردم از این محصول مفید و خوش مزه است و این هم برای پسته ایرانی است و هم آمریکایی. ولی با وجود این تقاضای خوب و رو به افزایش جهانی، اگر قیمت ها از حدی گران تر بشود تقاضا به سمت محصولات مشابه خشکباری دیگر می رود.

◀ فرض کنیم شرکت پسته واندر فولی وجود نداشت و ساختار تولید پسته در تمام دنیا خرده مالکی بود، فکر می کنید مکانیزم عرضه و تقاضا، قیمت پسته را روی چند نگه می داشت؟! پایین تر بود یا بالاتر؟

به قدری علاقه مندی برای پسته در دنیا زیاد است که اگر بازار همین راه فعلی خود را پیدا می کرد و قیمت ها به همین اوضاع امروز می رسید، وجود شرکت پارامونت صرفاً باعث می شود که شکل گیری قیمت ها سریعتر صورت پذیرد.

◀ معمولاً این قیمتی که اعلام می شود برای کدام بازار است؟ داخل آمریکا؟ چین؟ اروپا؟ یا اینکه فرقی نمی کند و قیمت عمده فروشی این سایز است؟

این قیمت یک رفرنس برای همه بازارهاست و البته با بالا و پایین بودن کیفیت و برند تجاری آن قیمت ها قدری تغییر می کند. مثلاً برند همین شرکت پارامونت خیلی جالب نیست و خریداران بزرگ با قیمت مشابه پارامونت ترجیح اولشان محصول پارامونت نیست.

◀ به طور کلی قیمت پسته ایران و آمریکا در بازارهای مختلف چه تفاوتی دارند؟ و پسته در این بازارها بر چه اساسی قیمت می خورد؟

قیمت پسته آمریکا برای کله قوچی است و یک معیار سرانگشتی برای مشابه سازی با قیمت پسته فنلندی ایرانی کسر یک دلار از قیمت است. یعنی وقتی پسته کله قوچی آمریکایی ۹.۵ دلار به فروش می رسد باید انتظار داشت که پسته فنلندی ایرانی ۸.۵ دلار بفروش برسد

به بازار مقصد فرآیندهای فیزیکی متفاوتی را روی آن انجام می دهند، اما عمده صادرات ایران با حداقل ارزش افزوده انجام می شود و مشکلاتی مانند آفلاتوکسین و وجود مواد خارجی در پسته صادراتی کماکان به قوت خود باقیست.

◀ اگر توضیحات پایانی درباره قیمت پسته و قیمت گذاری دارید، بفرمایید.

قیمت پسته را عرضه و تقاضا تعیین می کند و امسال می بینیم که با داشتن محصول خوب عرضه کافیت، حال بینیم تقاضا تا چه میزان جلو می آید. اگر ما جای پارامونت بودیم قیمت ها را از پایین شروع می کردیم و آهسته آهسته در طول سال بالا می بردیم و کلاً من موافق بازار رو به افزایش هستیم که تجارت در این روند بسیار شیرین و پر رونق است.

قیمت پسته آمریکا برای کله قوچی است و یک معیار سرانگشتی برای مشابه سازی با قیمت پسته فندقی ایرانی کسر یک دلار از قیمت است. یعنی وقتی پسته کله قوچی آمریکایی ۹٫۵ دلار به فروش می رسد باید انتظار داشت که پسته فندقی ایرانی ۸٫۵ دلار بفروش برسد. از طرف دیگر یک دلار هم باید برای هزینه های تولیدی و پشتیبانی و سود صادر کننده ایرانی در نظر گرفت و در نتیجه صادر کننده ایرانی می تواند پسته فندقی را در ۷٫۵ دلار از کشاورزان بخرد. با احتساب دلار به قیمت ۱۱ هزار و ۴۰۰ تومان به عدد کیلویی ۸۵ هزار تومان برای فندقی می رسیم. امروز که قیمت ها بالاتر از ۹۰ هزار تومان است صرفاً باعث می شود که صادر کننده نتواند با مشتریانش قرارداد ببندد.

◀ گفته می شود آمریکایی ها با بالا بردن قیمت خیلی به نفع پسته های کار کرده اند؛ امروز فکر می کنید چه مدت با قیمتی که اعلام شده است، فروش ادامه یابد؟ پیش بینی این موضوع خیلی سخت است ولی احساس من این است که در ماه های پیش رو همین قیمت ها با قدری کاهش باشد.

اوضاع سیاسی و مقررات سخت گیرانه اقتصادی هم انگیزه زیادی برای صادر کنندگان در معاملاتشان نگذاشته و این کمبود تقاضا قیمت ها را محکم نمی کند.

◀ قیمت اعلام شده پارامونت چه تأثیری روی قیمت پسته ایران دارد؟

تا قبل از اعلام پارامونت قیمت ها در کیلویی ۸۰ هزار تومان تخمین زده می شد اما قیمت پارامونت باعث شد که شوکی به بالارفتن قیمت ها زده شود.

◀ پیش بینی شما از قیمت در طول سال بر اساس قیمت اعلامی فعلی چیست؟ آیا آمریکایی ها بالا می برند یا اینکه...؟

پارامونت خیلی قابل پیش بینی نیست، ولی نظر شخصی من این است که فعلاً بازار رو به تثبیت باشد.

◀ امروز اگر شما قرار بود قیمت بزنید و در این امر تصمیم گیر باشید، چه عواملی را در نظر می گرفتید؟ و چه قیمتی را به عنوان قیمت پسته مثلاً فندقی ۲۲-۳۰ اعلام می کردید؟

امسال محصول خوبی داریم، پس بدنه بازار پسته ایران بزرگ است و به این راحتی ها نمی شود چنین شخصی را تعریف کرد؛ برای همین می گویم که سوال شما سالبه به انتفای موضوع است.

◀ حتی امروزه شنیده می شود، برخی قیمت خرده فروشی درب دکان آجیل فروشی را با قیمت عمده فروشی فله ای مقایسه می کنند! نظرتان درباره این قیاس چیست؟ به طور کلی برای فروش پسته از زمان تحویل شدن از سوی باغدار تا زمان تحویل دادن به خریدار نهایی چه فرآیندی طی می شود؟ کیفیت پسته ای که در آجیل فروشی ها عرضه میشود کاملاً با پسته صادراتی متفاوت است. حجم اصلی صادرات ایران پسته های سوپرمارکتی و اقتصادی است در صورتی که در آجیل فروشی ها پسته های درشت و دست چین استفاده می شود و قیاس این دو نوع صحیح نیست. پسته هایی که صادر کنندگان از باغداران و یا تجار داخلی می خرند بستگی

ابوالفضل زارع نظری

سردبیر ماهنامه دنیای پسته

در گفت و گو با بهرام آگاه تاجر پسته ساز و کارهای مؤثر بر قیمت پسته (قسمت اول)

با فرارسیدن فصل برداشت، حرف و حدیث‌ها در مورد قیمت پسته اوج می‌گیرد. طبق گزارش شرکت نیکولز در آمریکا، یکی از تولیدکنندگان بزرگ قیمتی که اعلام کرده ۹,۷ دلار برای هر کیلوگرم پسته انس ۲۵-۲۱ اکسترا نامبر وان است. برای روشن شدن داستان قیمت‌گذاری و چگونگی تعیین قیمت و تأثیر آن روی قیمت پسته با بهرام آگاه، مدیر بازرگانی شرکت آرین میلان با سابقه ۲۰ سال در فعالیت تجاری و عملیاتی پسته گفت و گو کردیم.

◀ جناب آقای بهرام آگاه تجربه فعالیت در کدام بازارها را دارید؟

سه بازار اصلی مان اروپا، هند و خاورمیانه است. بازارهای هدف به نسبت شرایط تغییرات کمی دارند. ولی تقریباً بخش ثابت کار شرکت آرین میلان در ده سال بازار اروپا است. چین هیچ گاه جایی برای سود تجاری نبوده است؛ البته به شیوه ای که ما کسب و کار می‌کنیم، کسب و کار ما براساس تجارت امن و بدون شرط‌بندی روی پسته یا دلار است. نیازهای دیگری وجود داشت که در بازار چین کار کردیم یا کار نکردیم. به زبان ساده بگویم، سالی بوده که صفر کار کردیم و سالی هم بوده که چند هزار تن کار کردیم. به هر حال، چین بازار خاصی است و ما به هیچ وجه به آن به عنوان یک بازار ثابت که همیشه کار کنیم، نگاه نمی‌کنیم. طی چند سال اخیر تمرکز خیلی بیشتری روی دو بازار دیگر داشتیم؛ هند و در حجم کمتری خاورمیانه.

◀ داستان این قیمت‌گذاری در صنعت پسته آمریکا چیست و این قیمت چگونه تعیین می‌شود و تأثیرش روی قیمت پسته ایران چیست؟

اگر بخواهم خیلی دقیق به سوال شما جواب دهم، احتمالاً باید چندین ساعت وقت بگذارم و این مطالب پیچیدگی دارد. ولی دو، سه مطلب کلی که به نظرم می‌آید را می‌گویم.

اولاً، پسته ایران و آمریکا قطعاً قیمت‌شان در هر لحظه روی هم یک اثراتی دارد و این طور نیست که کاملاً بی‌اثر باشد، ولی این قیمت‌ها در بازارهای مختلف اثرات متفاوتی روی هم دارند. فرضاً، شما بازارهایی

دارید که بنا به دلایلی که الان وارد این بحث نمی‌شوم، پسته آمریکایی را نه تنها به شدت ترجیح می‌دهند، بلکه عمده‌شان مجبورند از پسته آمریکایی استفاده کنند، خوب طبیعتاً زمانی که مجبور هستند پسته آمریکایی استفاده کنند اینکه اصلاً قیمت پسته ایرانی چند است ممکن است اثر روانی داشته‌باشد، ولی اثر تجاری جدی نمی‌گذارد. در این

بازارهای خاص پسته ایران دو دلار باشد یا بیست دلار چندان از پسته ایرانی استفاده نمی‌کنند. به همان نسبت برعکس این قضیه هم درست است؛ من عمداً مثال سال پیش را می‌زنم، فکر می‌کنم سال پیش متوسط قیمتی که پسته احمدآقایی ایران در هند فروش رفت، حداقل ده تا بیست درصد بالای قیمت پسته آمریکایی با سه، چهار سایز بزرگ‌تر بود. بنابراین، می‌توانیم تصور کنیم که پسته ایران بازارهایی دارد که مستقیماً قیمت پسته آمریکایی روی آن اثری ندارد، یا بهتر بگویم که این رابطه یک به یک نیست. بنابراین، اول باید درک کنیم که بازار پسته در سطح دنیا یک کم پیچیده‌تر از این حرف‌هاست و این طور نیست که در هر بازاری مستقیماً این دو کالا در حال رقابت با هم باشند. مثلاً در بازار چین چون یک بازار قیمتی است، این دو کالا با هم رقابت می‌کنند، ولی در بخش پرمصرف بازار اروپا یعنی فروش‌های سوپرمارکتی در اروپای غربی و شمالی، همین الان هم حجم مصرف پسته ایرانی به شدت پایین است و سطح کمی از مصرف را تشکیل می‌دهد. از سوی دیگر، بازار لوکس خاورمیانه یا هند به شدت متکی به پسته‌های خاص ایرانی است. اگر این دو مثال را نگاه کنید، نشان می‌دهد که رقابت یک رقابت خطی نیست، این رقابت یک به یک نیست و البته معنی‌اش هم این نیست که این دو روی هم اثر ندارند. این مطلب جای خود.

دو، سه تا مطلب مهم راجع به قیمت‌گذاری پسته آمریکایی به نظرم می‌آید که خوب است به آن توجه شود. من در این جواب‌هایی که خواهم داد یک ادعاهایی خواهم کرد که اینها قابل اثبات نیستند، ولی من برای ادعاهایم دلایلی دارم. بنابراین، شما می‌توانید این مطالب را نظرات من تلقی کنید. ممکن است کسی نظر متفاوتی داشته‌باشد.

یکی از ادعاهای من که دلایل خیلی خوبی برایش دارم این است که از لحاظ قیمت‌گذاری، عملاً در پسته آمریکا فقط یک شرکت وجود دارد که می‌تواند قیمت‌گذاری به آن معنایی که ما مورد نظر داریم، بکند؛ آن هم شرکت واندرفول یا همان پارامونت سابق است؛ به دلیل احاطه زیادی که این شرکت روی پسته آمریکایی دارد. یک دلایل پیچیده‌تری وجود دارد که چرا از لحاظ قیمتی بقیه

در پسته آمریکا فقط یک شرکت وجود دارد که می‌تواند قیمت‌گذاری به آن معنایی که ما مورد نظر داریم، بکند؛ آن هم شرکت واندرفول یا همان پارامونت سابق است؛ به دلیل احاطه زیادی که این شرکت روی پسته آمریکایی دارد.

شرکت‌های مستقل آمریکایی نمی‌توانند چندان نه بالا و نه پایین این شرکت کاری بکنند. عملاً این شرکت بیش از ۵۰ درصد کل پسته آمریکا را در دست دارد. بنابراین، زمانی که می‌گوییم قیمت شروع یا قیمت شروع محصول (opening price) در پسته آمریکایی، عملاً تنها قیمتی که ملاک است قیمت‌گذاری این شرکت است. من در جلساتی، افرادی را از این شرکت در اجلاس‌های بین‌المللی دیده‌ام و صحبت‌هایی با آنها داشته‌ام و یک حس‌هایی دارم که چه پارامترهایی روی قیمت‌گذاری‌شان اثر می‌گذارد. استنباط من این است که قیمت‌گذاری در این شرکت توسط صاحبش و مدیرکل‌اش انجام می‌شود، البته بعد از نظر گرفتن و لحاظ کردن بعضی از نظرات و پارامترها. بنابراین، اول این مطلب حائز اهمیت است که نهایتاً این تصمیم‌گیری را یک نفر انجام می‌دهد. خود این موضوع یک تبعاتی دارد.

مطلب دوم این است که قیمت شروع پسته آمریکایی، خودش یک قیمت نیست. تا جایی که من اطلاع دارم موقعی که این شرکت می‌خواهد قیمت را اعلام بکند، اول یک تفاوتی وجود دارد بین قیمت‌گذاری پسته «یواس اکسترا نامبر وان» در بازارهای که حساسیت‌های بهداشتی غیرفیزیکی دارند، مثل: بازار اروپا، بازار ژاپن و تا حد کمتری در بازار استرالیا و کانادا. بنابراین، درست است که مشخصات استاندارد فیزیکی «یواس اکسترا نامبر وان» ممکن است یکی باشد، ولی نه از لحاظ کیفی فیزیکی و نه از لحاظ مسائل دیگر، لزوماً جنس‌هایی که این شرکت در این بازارها و در بازارهای دیگر تحویل می‌دهد عین هم نیستند. در چند سال گذشته یک اختلاف‌هایی اینها با هم داشتند؛ مثلاً پارسال اختلاف این دو نوع پسته، بیست سنت در پوند (حدود ۴۴ تا ۴۵ سنت در کیلو) بود. فرض بگیریم

عملاً همان پسته‌ای که داشتند در اروپا پیشنهاد می‌دادند با همان استاندارد، ولی بدون این کنترل‌ها در بازار چین یا یک بازاری که این نوع حساسیت‌های آفاتوکسین و باقیمانده سموم مختلف زیاد نیست، خود اینها این اختلاف قیمت را داشتند. امسال می‌شنوم که این اختلاف را به حدود ده سنت آورده‌اند. البته این در مورد قیمتی است که من اطلاع دارم و شرکت و اندرفول برای مشتری‌های پر حجم گذاشته است. جدا از این مطلب کیفی، یک تفاوت دیگری در قیمت‌گذاری بین مشتری‌های خاص پر حجم فرآوری کننده و مشتری کوچک عادی وجود دارد. قیمت‌گذاری شرکت و اندرفول برای این دو نوع مشتری با هم یک فرق‌هایی دارد. اینکه دقیقاً این اختلاف چقدر است، من می‌شنوم حدود ده، پانزده سنت. ولی معاملات خیلی پر حجم را شرکت‌های خیلی خیلی محدودی در دنیا می‌توانند انجام دهند، فقط برای اینکه یک حسی داشته باشید این را می‌گوییم. بعضی اوقات قراردادهای بالای ده هزار تن وجود دارد و این هم از تفاوت‌های اصلی پسته آمریکایی با ایرانی است؛ در پسته آمریکایی عمده پسته بر اساس قرارداد طولانی مدت و شرایط ثابت بسته می‌شود و در صنعت پسته آمریکا شما چندان چیزی به عنوان تجارت اسپات یا لحظه‌ای در طول سال ندارید؛ به این معنی که در طول سال نه شرکتی از باغداری دارد پسته‌ای می‌خرد و نه عمده فروش پسته آمریکا بر اساس فروش لحظه‌ای با حجم یک کانتینر یا دو کانتینر است. از لحاظ وزنی عمده فروش‌شان این‌طوری نیست. بنابراین، تا جایی که اطلاعات

من می‌گویند، عملاً می‌توانیم تصور کنیم قیمتی که این شرکت در اول سال گذاشت اعدادی بود که برای مشتری‌های خیلی بزرگ در نظر می‌گرفت، نه برای مشتری‌های کوچک. برای پسته‌ای که در بازارهای اروپا و ژاپن می‌فروشد قیمت حدود ۴,۴ دلار در پوند بود که حدود ۹ هزار و ۷۰۰ دلار در تن می‌شود و با همین خصوصیت «یواس اکسترا نامبر وان» به خریدارهای خاص بزرگ چینی در اول محصول، حدود ۴,۳ دلار در پوند پیشنهاد دادند، یعنی ده سنت ارزان‌تر که می‌شود حدود ۹,۵۰ دلار در هر کیلو.

دوباره می‌گوییم، این قیمتی نیست که به مشتری کوچک چه در اروپا و چه در جاهای دیگر پیشنهاد بکنند. این قیمت قراردادهای بزرگ و برای مشتری‌های اصلی است. می‌توانیم فرض بگیریم که حدود ده سنت در پوند که می‌شود حدود ۲۳۰-۲۲۰ دلار در تن اختلاف، به مشتری‌های کوچک قیمت دادند. بنابراین، اساساً می‌توانیم بگوییم رنج قیمت‌هایی که روی پسته آمریکایی در اول محصول امسال گذاشته شده، خارج از این بحث است که حالا رابطه‌اش با پسته ایران و قیمت‌گذاری پسته ایران چیست.

◀ گفتید که تبعاتی دارد که یک شخص قیمت‌گذاری

می‌کند، اما چیزی راجع به آن توضیح ندادید. مسئله مهمی نیست؟

چرا! مسئله مهمی است. در مورد تبعاتش من مجبور می‌شوم به جای اینکه بحث با سند و مدرکی بکنم، خیلی نظرهای شخصی بدهم. نظر شخصی من این است که یک محاسنی دارد و یک معایبی. بگذارید اصلاً صنعت پسته آمریکا را از لحاظ قیمت‌گذاری با صنعت پسته خودمان مقایسه کوچکی بکنم تا ببینیم محاسن و معایبش کجا معلوم می‌شود.

اثرات این تصمیم‌گیری شخصی و اینقدر متمرکز در صنعت پسته آمریکایی چطور خودش را نشان می‌دهد؟ قسمتی را در همان سوال اول توضیح دادم؛ اولاً این شرکت در صنعت پسته آمریکا نقش رهبری را بازی می‌کند و به آن دلایل پیچیده‌تری که واردش نشدم، کسی نمی‌تواند پسته را زیر و روی این خیلی قیمت‌گذاری بکند؛ یعنی تقریباً تمام صنعت پسته دنیا عملاً با یک شرایط معلوم ثابتی در شروع محصول مواجه است، چون همه در دنیا می‌دانند که کسی خیلی زیر و روی این نمی‌تواند برود. موقعی که یک شرکتی در این حجم و با این قدرت می‌تواند عمل کند، این مسئله یک نوع ثباتی به صنعت پسته آمریکا و برای مشتری‌ها در سطح بازار ایجاد می‌کند. من می‌توانم مثالی از این حالت را به صورت خفیف‌تر بگویم و تشابه ایجاد کنم با زمانی که شرکت تعاونی پسته در ایران وجود داشت. من وارد بحث‌هایی که در خصوص شرکت تعاونی وجود دارد نمی‌خواهم بشوم، ولی اگر آن جایگاه را نگاه کنیم، به خاطر قدرت اثرگذاری که تعاونی در ایران داشت می‌توانست از لحاظ قیمتی به بازارها جهت دهد. امروزه صنعت پسته ایران را خوب نگاه کنید، ما از لحاظ حجمی اثرگذارترین شرکت‌های صادراتی که داریم عموماً شرکت‌هایی هستند که داشتند با چین کار می‌کردند و می‌توانیم بگوییم این داستان بر عکس بوده، یعنی به جای اینکه این شرکت‌ها تعیین کننده قیمت باشند، اینها تبدیل کننده کشتش قیمتی بازار چین بودند در ایران. پر حجم‌ترین صادرکننده ما چقدر کار می‌کند؟ چند درصد از

در پسته آمریکایی عمده پسته بر اساس قرارداد طولانی مدت و شرایط ثابت بسته می‌شود و در صنعت پسته آمریکا شما چندان چیزی به عنوان تجارت اسپات یا لحظه‌ای در طول سال ندارید؛

هم در تقاضاکننده وجود ندارد، آن رابطه بین عرضه و تقاضا در طولانی مدت حاکم می‌شود.

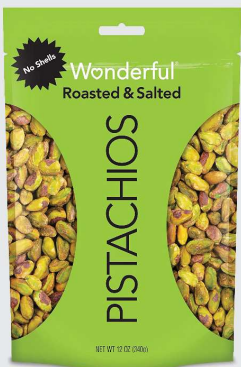
مثالی که زدم نسبت به سه سال پیش آمریکا چه بود؟ خوب، زیادی قیمت را بالا زدند، پسته‌شان ماند، پسته ایرانی جایش را گرفت و آخر سال مواجه شدند با یک حجم زیادی پسته مانده در انبار و محصول خوب روی درخت. ولی عمده سال توانستند این شرایط را بر بازار حاکم کنند، به این معنا می‌توانیم بگوییم، بلکه شرایط عرضه و تقاضا را به مدت هفت، هشت ماه به هم زدند، ولی این ابدی نمی‌تواند باشد. نهایتاً عرضه و تقاضا خودش را حاکم می‌کند، چون پسته آمریکایی تنها پسته موجود در دنیا نیست. بنابراین، باید به این موضوع توجه شود در مورد پسته آمریکا که عرضه و تقاضا به خصوص در طرف عرضه به خاطر احاطه شرکت واندرفول که حجم عمده‌ای از پسته آمریکا را هندل می‌کند، طبیعتاً قدرت‌های مافوق بازار آزادی پیدا می‌کند. در همه شرایط و در کوتاه مدت قوانین بازار آزاد در عملکرد این شرکت حاکم نخواهد بود.

در پسته ایرانی همین را دقیقاً می‌بینیم که بر عکس است؛ همیشه ما این را در پسته ایرانی به عنوان یکی از دفاع‌ها در صنعت پسته ایران می‌گوییم. درست است که مسائل دیگری مانند خرد بودن در پسته ایران وجود دارد، ولی تجارت پسته ما به نسبت پسته آمریکا بی‌نهایت بیشتر رقابتی است، چون هم در سطح تولیدکننده تعداد تولیدکننده بیشتری وجود دارد و هم در سطح فرآوری کننده و هم در سطح تجارتش چه در داخل و چه در خارج.

همیشه ما این را در پسته ایرانی به عنوان یکی از دفاع‌ها در صنعت پسته ایران می‌گوییم. درست است که مسائل دیگری مانند خرد بودن در پسته ایران وجود دارد، ولی تجارت پسته ما به نسبت پسته آمریکا بی‌نهایت بیشتر رقابتی است

◀ نهایتاً قیمت پسته ایران چگونه مشخص می‌شود؟

این‌طور تصور کنید که در پسته ایران چون دقیقاً حالت بر عکس پسته آمریکا حاکم است، یعنی رقابت حداکثری وجود دارد و کاملاً بر اساس عرضه و تقاضا پیش می‌رود، عملاً این عرضه و تقاضا است که قیمت را حاکم می‌کند، چون در پسته ایران ما نه تولیدکننده‌ای داریم که در آن حد حالت احاطه داشته باشد، نه در سطح فرآوری و نه در سطح تجاری؛ حداقل در بیست سال گذشته، بعد از افول کار شرکت تعاونی پسته رفسنجان، صنعت پسته ایران چنین شرایطی نداشته‌است. بنابراین، عملاً پسته ایران هیچ تحکم کننده‌ای ندارد. اساساً عرضه و تقاضا است که در اول فصل قیمت را شکل می‌دهد. به همین دلیل، شکل‌گیری قیمت اول سال در مورد پسته ایران یک فرآیند زمان‌بر است، به نسبتی که عرضه بیشتر می‌شود و تقاضا بالا می‌رود و یا نمی‌رود شما می‌رسید به یک قیمتی که اسمش قیمت اول سال است، ولی این یک چیز ثابتی هم نیست و دائم در حال تغییر است.

محصول تولیدی ایران را در یک سال ارسال می‌کند؟ بنابراین، می‌توانیم این تفاوت را ببینیم. در پسته ایران ما عملاً رهبر بازار را به آن معنا نداریم. تبعاتش چیست؟ بدون استثنا هر سال به زمان شروع برداشت محصول که برسیم سردرگمی شدیدی در هر دو طرف وجود دارد؛ چه در طرف ایران (تجار، باغدارها) و چه در طرف خریداران پسته ایران (واردکننده‌ها در بازارهای مختلف)؛ هیچ‌کس نه حسی دارد که قیمت واقعی یا معقولی که عرضه و تقاضا در اول محصول بالانس شود چه هست و نه هیچ‌کس نسبت به جهت بعدی قیمت که بالا رود و پایین بیاید حس خوبی دارد، و حس قابل اتکاء جدی وجود ندارد. در صورتی که اگر نگاه کنیم به ده، پانزده سال گذشته در صنعت پسته آمریکا، اساساً شرکت واندرفول در بیش از ۹۰ درصد از موارد با یک قیمتی بازار را شروع کرده و چه خودش و چه بقیه یک قراردادهایی را و یک فروش‌های پر حجمی را بر اساس این قرارداد انجام داده‌اند. اگر نگاه کنید، عموماً هم، حداقل در کوتاه مدت، هیچ وقت این عدد پایین

نیامده‌است. این آنجایی است که این شرکت به خاطر قدرت مالی - حجمی اش روی صنعت پسته آمریکا، حتی اگر قیمت را بعضی اوقات زیادی بالا باز کرده و زیادی گران شروع کرده، توانایی این را داشته که حداقل برای شش ماه، هشت ماه عملاً بازار را ثابت نگاه دارد. الان می‌توانید هم به جنبه مثبت‌اش از همین دید نگاه کنید و هم به جنبه منفی آن. خاصیت دیگر این اثرگذاری شخصی این است که این شرکت و این آدم نهایتاً در زمان کوتاهی می‌تواند

به تصمیمات جدی بزرگی برسد. این کار را دسته جمعی انجام دادن، تقریباً غیر ممکن است. حسن‌اش این است که عموماً در صنعت پسته دنیا موقعی که مردم با پسته آمریکایی سر و کار دارند با یک شرایط خیلی قابل اتکاتری روبرو می‌شوند. عیب‌اش این است که همیشه تصمیم‌گیری در این حد متمرکز می‌تواند دچار خطاهایی شود و این خطا تحمیل می‌شود به بازار و امکان اصلاح سریع‌اش وجود ندارد؛ مثالش هم این است که سه سال پیش بود که این شرکت به قدری قیمت پسته آمریکا را بالا شروع کرد، فکر می‌کنم صحبت پوندی ۵،۵ دلار، که اصلاً پسته آمریکایی فروش نرفت و پسته ایرانی حجم زیادی از بازارها را گرفت و شاید پیش از هفت، هشت ماه هم این شرایط ادامه داشت. عملاً این شرکت مجبور شد قیمت‌ها را خیلی سریع پایین بیاورد. بنابراین، می‌توانیم این‌طور تصور کنیم که اگر در این تصمیم‌گیری یک اشتباه بزرگی اتفاق بیفتد یکی از تبعاتش این است که به سرعت اصلاح نخواهد شد.

◀ برخی می‌گویند قیمت پسته را عرضه و تقاضا تعیین می‌کند. این نظر چه جایگاهی دارد؟

عرضه و تقاضا برای شرایطی است که اساساً شما در عرضه کننده و در خریدار رنج دارید. من یک مثالی بزنم، حالت بر عکس‌اش را ببینید، فرض بگیرید شما و یک عده دیگری دارید یک کالایی تولید می‌کنید که فقط من خریدارش هستم، اگر فقط من خریدار باشم و اگر امروز نخرم چه اتفاقی می‌افتد؟ بستگی به این پیدا می‌کند که من بیشتر می‌توانم تحمل کنم و معامله نکنم یا شما عرضه کننده‌ها، هر کدام از ما که این دعوای صبر کردن را ببریم نظرش حاکم می‌شود. در این مدلی که رنج هم در عرضه کننده و

برشته‌کن یا توزیع‌کننده مستقل برای پسته داشته باشد. در کل، مانده قابل توجهی از محصول زیاد پارسال مانده و اکثرش فروش رفته و صادر شده است.

این افزایش قیمت‌ها در بازار داخلی آمریکا چه تأثیری دارد؟

بازار داخلی آمریکا فعال است؛ افزایش قیمت فروش به سوپرمارکت‌ها در ماه نوامبر خودش را نشان خواهد داد. باید ببینیم واکنش مصرف‌کننده‌ها به افزایش ۱۰ تا ۱۵ درصدی قیمت پسته (نسبت به سال گذشته) در سوپرمارکت‌های آمریکا چگونه است. ما به هر حال در ترویج و تبلیغ برای مصرف پسته از هیچ تلاشی فروگذار نخواهیم کرد.

گفت‌وگو با چارلز نیکولز، فراوری‌کننده پسته آمریکا کندی فروش پسته آمریکا

سحر نخعی

حجت حسینی

نمایندگان انجمن در نمایشگاه آنوگا

◀ آقای نیکولز وضعیت محصول جدید آمریکا چگونه است؟

وضعیت محصول امسال از بعضی جهات شبیه پارسال است؛ کیفیت پسته‌ها عالی است و انتظار داریم میزان خسارت آفات و آلودگی به افلاتوکسین خیلی پایین باشد. امروز که داریم صحبت می‌کنیم اکثر محصول پسته آمریکا برداشت شده است و احتمالاً تا ۱۰ روز دیگر به پایان برسد. نسبت درصد پسته دهن‌بست به خندان هم حدوداً شبیه سال گذشته است.

برخلاف سال گذشته پسته‌ها امسال خیلی درشت‌اند؛ میانگین تعداد دانه‌ها در هر انس ۲۲ تا ۲۳ دانه است. اما تفاوت اصلی محصول امسال با سال گذشته میزان محصول است؛ میزان محصول امسال آمریکا از سال گذشته ۲۵ تا ۳۰ درصد کمتر است. پارسال ۴۵۰ هزار تن پسته خشک در پوست داشتیم و امسال حداکثر ۳۴۰ هزار تن عرضه خواهیم کرد. حتماً از قیمت‌های محصول جدید هم خبر دارید.

◀ نظر شما راجع به قیمت‌های اعلام شده چیست؟

شش ماه دیگر از من بپرسید بهتر می‌توانم جواب دهم، اما خب مشخص است که مشتریان اروپایی راضی نیستند. خیلی‌ها فکر می‌کردند قیمت هر کیلو پسته درجه یک آمریکایی ۲۱-۲۵، حدود ۹٫۲ دلار اعلام شود نه ۹٫۷ دلار، تازه چند روز پیش بالاتر هم رفت. با توجه به این مطلب اوضاع بازارهای صادراتی تا حدی کساد است.

◀ بازار چین چگونه است؟

ما خیلی با بازار چین کار نمی‌کنیم، اما آنچه از بقیه شنیدیم این بوده که قسمتی از بازار چین کاملاً وابسته به پسته کالیفرنایی است. واقعاً نمی‌دانم سهم آن قسمت از بازار با این قیمت‌های بالا و آن وضع تعرفه‌ها چقدر کم شود، اما حدس می‌زنم حدود ۷۰ یا ۸۰ درصد بازار به سمت پسته ایرانی برود البته اگر عرضه خوب باشد. اما به هر حال با وجود قیمت‌های بالا پسته کالیفرنایی هم صادر خواهد شد. اگر قرار باشد عرضه محصول ما ۱۲۰ هزار تن کمتر از پارسال باشد، ممکن است جوابگوی تقاضای بازار چین نباشیم. فروش به بازار چین در ماه‌های سپتامبر و اکتبر ۱۰ درصد از سال گذشته کمتر بوده و شنیده‌ایم قیمت‌های بالاتر و تعرفه‌های گمرکی کار را برای خریداران سخت کرده است.

◀ شما انتظار این قیمت‌ها را داشتید؟

خیر، مثل خیلی‌های دیگر انتظار نداشتیم. من حتی انتظار نداشتیم میزان محصول آمریکا از تخمین اولیه کمتر باشد و این مسئله تفاوت بزرگی ایجاد می‌کند چون محصول زیادی از پارسال در چین مانده، اگر چیزی هم مانده باشد بیشتر در بازار اروپا است. خرده‌فروش‌های داخل آمریکا (سوپرمارکت‌ها) هم معمولاً محصولی نگه نمی‌دارند. توجه داشته باشید که آمریکا مثل اروپا نیست که شرکت‌های

عالی آب و دادخواهی گروه‌هایی است که سهم آبشان نادیده گرفته شده است. این کارشناس آب با توجه به تجربیاتش در تعاونی آب بران استان فارس و بندرعباس تاکید می‌کند در ساختار فعلی نظام های مردمی مانند تشکل ها و تعاونی ها راه به جایی نمی‌برند؛ چرا که وزارت نیرو حاضر نیست از قدرتش به نفع مردم بکاهد. در نتیجه برای آن که اعتراضات مردم به جایی برسد باید دادگاهی ویژه آب برگزار شود که در آن به صدای نمایندگان جوامع محلی و بهره‌برداران در دشت‌های مختلف کشور وزن داده شود. به نظر می‌رسد داریوش مختاری می‌خواهد از نهاد حاکمیت برای حل مسئله و داوری و قدرت بخشی به صدای مردم کمک گیرد.

این کارشناس آب دو استدلال را در دفاع از ایده خود به کار می‌برد؛ (۱) در حال حاضر دادگاه‌های عمومی کشور قادر به حل منازعات منطقه‌ای و ملی نیستند. (۲) دادگاه عالی آب در جهان وجود دارد که در سطح بین‌المللی فعالیت می‌کند و به اختلافات آبی می‌پردازد. در پاسخ درخواست وی، وزارت نیرو جوابیه‌ای منتشر می‌کند. در این جوابیه ضمن اشاره به اصل ۵۷، ۶۱ و ۱۵۹ پیشنهاد تشکیل دادگاه با مشارکت دولت را دخالت قوه مجریه در امر قضا دانسته و تشکیل دادگاه و تعیین صلاحیت آن را منوط به حکم قانون و در نهایت این ایده را خلاف قانون اساسی معرفی کرده است.

وضعیت فعلی دادرسی به شکایات مربوط به آب رویه دیگری را نشان می‌دهد. مریم حسنی کارشناس حقوقی در این رابطه می‌گوید: «در حال حاضر هیچ دادگاه عمومی در مرحله اول به مسائل آبی نمی‌پردازد. بعد از سال ۸۹ یک مرجع شبه قضایی (نتیجه تصویب تبصره قانون تعیین تکلیف چاه‌های آب فاقد پروانه بهره‌برداری) تحت عنوان کمیسیون آب‌های زیرزمینی به وجود آمد که مسئولیت رسیدگی به اختلافات آبی کشور را برعهده گرفت.»

این کمیسیون جایگزین دادگاه صالحه شد، در نتیجه مکانیسم دادرسی آب را تغییر داد و ابهامات فراوانی ایجاد کرد. به نظر می‌رسد حدود صلاحیت این کمیسیون یکی از موارد متناقض باشد. در ابتدا قرار بود این کمیسیون تنها به اختلافات ناشی از اجرای قانون توزیع عادلانه آب بر سر چاه‌های آب کشاورزی فاقد پروانه بهره‌برداری قبل از

خواهان و خوانده

پرونده ویژه دادگاه آب

بهار زندر ضوی

روزنامه نگار و پژوهشگر آب

یادداشت

دعوا بر سر آب خواهان‌های مختلفی دارد. از محیط زیست گرفته تا کشاورزی و صنعت و شرب. از سوی دیگر خوانده آب یا همان طور که در قوانین آمده است مالک آب، حاکم اسلامی است؛ «انفال و مشترکات از قبیل زمین‌های موات یا رها شده، معادن، دریاها، دریاچه‌ها، رودخانه‌ها، سایر آب‌های عمومی، کوه، دره‌ها، جنگل‌ها، نیزارها، بی‌شبه طبیعی، مراتعی که حریم نیست، ارث بدون وارث و اموال مجهول‌المالک و اموال عمومی که از غاصبین مسترد می‌شود در اختیار حکومت اسلامی است تا بر طبق مصالح عامه نسبت به آنها عمل نمایند.»

در سال‌های گذشته برای برون‌رفت از اختلافات ناشی از آب راه حل‌های مختلفی مورد بررسی قرار گرفت در این پرونده ایده جدیدی مبنی بر تشکیل دادگاه آب از زوایای گوناگون به بحث گذاشته شده است.

تشکیل دادگاه آب ایده‌ای است که در جست و جوی اینترنتی با نام داریوش مختاری کارشناس آب بیشتر به چشم می‌خورد. داریوش مختاری کارشناس ارشد اقتصاد کشاورزی با سابقه فعالیت در حوزه مهندسی آب و آب‌خیزداری در استان فارس در سال ۹۴ طی نامه‌ای پیشنهاد تشکیل دادگاه آب با مشارکت دولت (حاکمیت) و مردم (جامعه محلی) را به سران سه قوا ارائه داد.

وی معتقد است تنها راه برون‌رفت از وضعیت فعلی برگزاری دادگاه

سال ۸۵ پردازد. اما امروز مسائل مربوط به آب های جاری نیز به این کمیسیون ارجاع داده می شود. در نتیجه بر خلاف جوابیه وزارت نیرو در حال حاضر دادرسی در حوزه اختیارات و رزوات نیرو است. رامبد اخلاص پور کارشناس حقوقی و کشاورز منطقه ارزوئیه یکی از کسانی است که در زمینه ابعاد حقوقی دادگاه آب با وی گفت و گو کردیم. وی نبود دادگاه ویژه را در شرایط فعلی معضل اصلی نمی داند و هم به مزایا و هم به معایب تشکیل دادگاه می پردازد. وی این گونه توضیح می دهد: «قطعا تشکیل دادگاه ویژه آب مزایای خودش را دارد. اطلاع دادرسی آسان تر می شود. در شرایطی که رسیدگی به هر چاهی بسیار طول می کشد بین مراجع مختلف از دادگاه تا کمیسیون جا به جا می شود، وجود یک دادگاه ویژه همه چیز را سرو سامان می دهد. تخصص افزایش پیدا می کند چون همین الان عدم تخصص قضات خیلی وقت ها باعث می شود حقوق پایمال شود. ولی دادگاه شاید شرط لازم باشد اما کافی نیست. قوانین باید تغییر کند. چون در شرایط فعلی تشکیل دادگاه فقط منجر به افزایش دعوای می شود، کمکی به حل اختلافات نمی کند.»

طرح ایده دادگاه عالی آب متعلق به خودم بود. سال ۹۴ با معضلات آبی مختلفی که در کشور به خصوص در استان فارس رو به رو بودیم، این مسئله مرا بر آن داشت که تنها راه برون رفت را در برگزاری دادگاه آب و دادخواهی گروه هایی بدانم که صدایشان شنیده نمی شود. این نامه را در آن زمان توانستم در مجلس ثبت کنم. روابط کافی برای ثبت نامه نداشتم. اما در وزارت نیرو ثبت شد و جوابیه دادند. برای آن که بتوانم این درخواست را به گوش همگان برسانم به کمک دوستان رسانه ای در خبرگزاری ایسنا توانستم پوشش رسانه ای خوبی برای آن بگیرم.

◀ این درخواست بر چه مبنایی پیشنهاد شده است؟

فلسفه این پیشنهاد بر مبنای قرن ها مدیریت آب و منازعات آبی در ابعاد مردمی است. در گذشته سیستم خود کنترلی حریم قنات، دعاوی بر سر حقاچه رودخانه و چشمه را رفع می کرده است.

سیستم خود کنترلی گروه های بنه / واحد های زراعی گروه های مردمی با همه ساختار ظالمانه اش ساختارهایی مثل میراب، کدخدا، والی و پادشاهان را داشته است تا نظمی را به وجود آورد و اختیاراتی را به نهادهای محلی مردمی برای مدیریت آب، انتخاب محصول، راه های افزایش بهره وری بدهند. نظام خود تنظیمی در طی قرون متمادی سیستم محاسبه حریم و سهم بری طراحی کرده بود که قابلیت اتکا داشت.

اینجا بحث بر سر قدرت است. برای این که تعاونی های آب در هر دشت بخواهند تصمیمی بگیرند و اجرا کنند نیازمند قدرت هستند و وزارت نیرو از قدرت خودش به نفع آنها نمی کاهد.

به طور کلی ما به عنوان یک کشور خشک همیشه منازعات آبی داشته ایم. در این صد سال اخیر نظام کهن خود تنظیمی از هم پاشیده است. در گذشته باران ها مشکلات آبی ناشی از خشکسالی را تا حدی بهبود می بخشید. اما الان آسیب به آبخوان ها وارد شده است و هیچ بارانی، مشکل را حل نمی کند. افزایش جمعیت، برداشت بی رویه، انتقال های آب، سد سازی و گرفتن حقوق حقاچه داران بدون توجه به وضعیت پایین دست و بالادست باعث شده است امروزه صدای پایین دستی ها به هیچ کجا نرسد. زور دیوان سالاران زیاد است.

◀ وزارت نیرو مدعی طرح های مختلفی مبنی بر توانمندسازی و دادن قدرت به بهره برداران دشت هاست، از نظر شما این نهادهای مردمی قادر خواهد بود به این خود تنظیمی برسند؟

من سال ها در بخش تعاونی های آب بران کار کردم. از پیشتانان تعاونی آب در دشت های استان فارس (دشت کوار، ارسنجان، بندرگز) و دشت های بندرعباس (کهورستان و میناب) بودم. با انجمن کشاورزان سروستان همکاری نزدیک و اساسی داشتم. ولی در ساختار فعلی این نظام های مردمی قدرتی ندارند. هر زمان دیوان سالاران قرار باشد کاری کنند، بدون توجه به نظر مردم کارشان را پیش می برند. مردم پایین دست اعتراضشان راه به جایی نمی برد و پاسخی نمی شنوند. در یک دشت حق بهره برداری از چاه ها باید توسط مردم مشخص شود نه این که هر زمان وزارت نیرو تمایل داشت حق بهره برداری از چاه بدهد. من در جریانم که چه تلاش هایی صورت گرفت تا حق بهره برداری به تشکیلی در دشت رفسنجان داده شود ولی در نهایت موفقیتی صورت نگرفت.

اینجا بحث بر سر قدرت است. برای این که تعاونی های آب در هر دشت بخواهند تصمیمی بگیرند و اجرا کنند نیازمند قدرت هستند و وزارت نیرو از قدرت خودش به نفع آنها نمی کاهد. پیشنهاد دادگاه آب بر همین مبنای طرح شده است. نهاد دادگاه در

معتقد است این که ما تقاضای تشکیل دادگاه آب کنیم و امیدوار باشیم حاکم صالح عادل پیدا شود که ما را از تشکل ها و انجمن ها بی نیاز کند و قضاوت عادلانه و بی طرفانه کند، مثل همان تفکری است که فکر می کند وزارت نیرو می تواند هم کمیسیون داور بی طرفانه تشکیل دهد و هم خودش یک طرف پرونده باشد.

در بخش دیگر استدلال داریوش مختاری به دادگاه جهانی آب اشاره شده بود. این استدلال را با دکتر محمد حسین رضانی قوام آبادی استاد حقوق بین الملل مطرح کردیم. دکتر قوام آبادی ضمن معرفی قدیمی ترین دادگاه آب جهان به نام والنسیا در اسپانیا توضیح می دهد در سطح جهان چیزی تحت عنوان دادگاه عالی آب وجود ندارد. وی می گوید: «در سطح بین المللی موافقت نامه های دو جانبه یا چند جانبه هستند که در آن مکانیزم هایی برای داور پیشینی شده است، اما قانون کلی بر آب های جهان حاکم نیست.» برای طرح کامل دیدگاه های شرکت کنندگان در این پرونده مشروح کامل مصاحبه ها را در این پرونده مطالعه کنید.

داریوش مختاری

کارشناس ارشد اقتصاد کشاورزی است. سابقه طولانی در حوزه مهندسی آب و آبخیزداری در استان فارس دارد. وی در سال ۱۳۹۴ در طی نامه ای پیشنهاد «دادگاه عالی آب» با مشارکت دولت (حاکمیت) و جوامع محلی (کشاورزان) به سه قوا ارائه داده است. با وی در رابطه با این نامه گفت و گو کردیم.

◀ جناب مختاری! نامه ای مبنی بر درخواست تشکیل دادگاه آب در اخبار سال ۹۴ به نام شما بسیار به چشم می خورد، موضوع چه بود؟

می‌شود، پیشنهاد دادگاه آب را مطرح کردم.

تصمیمات نظام دیوان سالاری در انتقال آب، هر روز اختلافات را بیشتر می‌کند و نهادهای مردمی را هم ضعیف می‌کند. در نتیجه، در شرایطی که نهادهای مردمی ضعیف هستند باید از خود حاکمیت برای تعادل بخشیدن به این وضعیت کمک خواست. این پیشنهاد به لحاظ قضایی پخته نشده است و نیازمند درگیر شدن حقوق‌دانانی است که این پیشنهاد را پخته تر کنند. اما پیشنهاد اصلی برپایی نهاد مستقلی است که داورانی از نهادهای مختلف حضور داشته باشند؛ هم از نهاد اجرایی و هم از نهادهای مردمی حضور داشته باشند. این دادگاه به گونه‌ای برگزار شود که حقوق پایین دست و بالادست را به رسمیت بشناسد و صدای مردم وزن پیدا کند.

مریم حسینی

کارشناس حقوق و پژوهشگر حوزه آب از نویسندگان کتاب «حقوق آب در فلات ایران» به نقش دادگاه‌ها و کمیسیون آب زیرزمینی می‌پردازد. با وی در این رابطه گفت‌وگو کردیم.

◀ آیا امروز دادگاه‌های زیر مجموعه دادگاه عمومی به مسائل حقوقی آب می‌پردازند؟ ایراد وارده به منازعات در این دادگاه‌ها چیست؟

در حال حاضر هیچ دادگاهی به مسئله آب نمی‌پردازد. تا سال ۸۹ اگر کسی شکایتی از وزارت نیرو یا شرکت‌های آب منطقه‌ای داشت به دادگاه آب زیر مجموعه دادگاه عمومی می‌رفت. از سال ۸۹ به بعد با اعتراض وزارت نیرو به احکام دادگاه عمومی کمیسیونی تحت عنوان آب‌های زیرزمینی در زیر مجموعه وزارت نیرو تشکیل شد تا درباره دعاوی آبی تصمیم بگیرد. کمیسیون رسیدگی به امور آب‌های زیرزمینی در سال ۱۳۸۹ با تصویب قانون ابهام‌برانگیز تعیین تکلیف چاه‌های آب فاقد پروانه بهره‌برداری موقعیت قانونی یافت. ظاهراً فلسفه اساسی از تأسیس مرجع شبه‌قضایی مزبور، رسیدگی و تعیین تکلیف چاه‌های آب فاقد پروانه قبل از سال ۱۳۸۵ بوده، اما در قانون تعیین تکلیف صلاحیت‌های دیگری نیز بر آن افزوده شده است.

◀ کمیسیون آب‌های زیرزمینی چگونه ساختاری دارد؟

نتیجه تصویب تبصره قانون تعیین تکلیف چاه‌های آب فاقد پروانه بهره‌برداری، کمیسیون آب‌های زیرزمینی در سال ۸۹ بود. هدف از تشکیل این کمیسیون شبه قضایی مکلف کردن وزارت نیرو به رسیدگی به اختلافات ناشی از اجرای قانون توزیع عادلانه آب مصوب ۱۳۶۱ است. در نتیجه در هر سازمانی یک کمیسیون تحت عنوان کمیسیون رسیدگی به امور آب‌های زیرزمینی برپا شد. نکته جالب آن است که حتی اگر در استانی مسئله آب زیرزمینی مطرح نباشد باز هم اختلافات آبی به همین کمیسیون ارجاع داده می‌شود. ساختار این کمیسیون مرکب از یک نفر قاضی با حکم رئیس قوه قضاییه، یک نفر نماینده جهاد کشاورزی استان با حکم رئیس سازمان و یک نفر نماینده شرکت آب منطقه‌ای استان با حکم مدیرعامل شرکت است. مستندات نشان می‌دهد این کمیسیون‌ها تنها با اتکا به رای کارشناسان وزارت نیرو و بدون نظر کارشناسان دادگستری اقدام به صدور حکم می‌کنند. سایر کارشناسان نیز همگی نماینده دولت هستند.

من در واکنش به شکست تعاونی‌های آب بران و با توجه به این که نهاد مردمی در حکمرانی آب ضعیف شده است و صدایش به جایی نمی‌رسد برای دعاوی حوزه آب که هر روز بحرانی تر می‌شود، پیشنهاد دادگاه آب را مطرح کردم.

جایگاه مدیریت آب نیست بلکه داوری و قدرت اجرای حکم است. احکامی که دیوان سالاران خود صادر می‌کنند همه چیز را به هم می‌ریزد، چه کسی می‌تواند این نهاد را کنترل کند؟ به این ترتیب، دادگاه تنها پرونده‌هایی را بررسی می‌کند که دارای شاکیان محلی و یا منطقه‌ای هستند؛ وانگهی این شاکیان کشاورزان (حقابه‌بران) محدوده یک دشت باشند که سال‌هاست حقابه آنان توسط شماری از کشاورزان در بالادست برداشت شده است. به واقع حضور دستگاه قضایی در پهنه منابع آب و خاک کشور، کاستی‌های حقوقی و قانونی که تعادل بوم‌شناختی در منابع آب و خاک کشور را به دنبال داشته است شناسایی می‌شوند و کم کم مدیریت آب و خاک کشور هم بهبود پیدا خواهد کرد و این همان معنای دیگری است از دفاع غیر عامل.

در حال حاضر دادگاه‌های آب شعبه ویژه زیر مجموعه دادگاه عمومی هستند. اما قدرت اجرای حکمشان را ندارند. برای مثال در انتقال آب خزر به سمنان، ۵ نماینده مجلس از مازندران می‌خواهند جلوی انتقال آب را بگیرند ولی دادستان مازندران قدرتی برای جلوگیری از این کار ندارد.

◀ دادگاه ویژه آب در شرایطی که دادگاه‌های عمومی وجود دارد و این دادگاه از طرفی گاهی خود ذی‌نفع است و یا در برخی موارد احکامش پشتوانه ندارد، چگونه می‌تواند راه حل باشد؟

این سوال از چند منظر قابل بحث است. آیا دادگاه ویژه آب ضروری است؟ در جهان دادگاه لاهه وجود دارد، دادگاه جهانی آب هم وجود دارد. با وجود این که دادگاه لاهه وظیفه رسیدگی به اختلافات و دعاوی بین‌المللی را دارد، دادگاه جهانی آب اختصاصاً به دعاوی آب‌های مشترک بین‌المللی می‌پردازد. کار این دادگاه تنها داوری نیست بلکه نهادی تحقیقاتی است که اختلافات را شناسایی و منازعات آبی را پیش‌بینی می‌کند. بنابراین حتی در سطح جهانی با وجود دادگاه عمومی ضرورت دادگاه ویژه آب دیده شده است. از سوی دیگر به نظر نهاد دادگاهی در سطح محلی نمی‌تواند موثر باشد. همان‌طور که در مسئله مازندران، دادستان مازندران قادر نیست جلوی انتقال آب به سمنان را بگیرد و این یک مسئله ملی است نه محلی.

در حالت سوم اگر سوال این است که آیا دادگاه عالی آب می‌تواند اختیار قانونی و قدرت اجرایی داشته باشد، این سوال به ساختار سیاسی ما برمی‌گردد. در حالی که فساد در ساختار سیاسی ما نهادینه شده است واقعاً پاسخ به این سوال دشوار است. در شرایطی که فساد و عدم شفافیت همه جا را گرفته است تشخیص درست از نادرست دشوار است. آیا تصمیمات قضایی در حوزه آب وقتی این استدلال مطرح است که بنده خدا فقیر است و باید برای امرار معاش آب برداشت کند، مبنی بر عدالت اجتماعی صحیح است؟ یا این که نسل آینده

هم از این آب سهمی دارد و بر مبنای عدالت بین نسلی حق برداشت غیر قانونی است. این تحلیل‌ها از دریچه نظام عقلانی کاملاً قابل بررسی و قضاوت است. اما در فضای فعلی شاید هر ایده‌ی نه تنها ایده‌ی من بی‌معنا باشد.

◀ در نهایت پیشنهاد اصلی شما چیست؟

من در واکنش به شکست تعاونی‌های آب بران و با توجه به این که نهاد مردمی در حکمرانی آب ضعیف شده است و صدایش به جایی نمی‌رسد برای دعاوی حوزه آب که هر روز بحرانی تر

◀ چه اعتراضی از سوی وزارت نیرو به این دادگاه ها وارد بود؟

نقد وزارت نیرو در آن زمان این بود که دادگاه های عمومی، تخصصی در امور آبی ندارند، در نتیجه باید کارشناسان آبی در دعاوی حضور داشته باشند.

◀ چه نقدهایی به این کمیسیون های تخصصی وارد است؟

- چندین نقد را می توان مطرح کرد؛
- ۱- درحالی که اسم کمیسیون، آب های زیرزمینی است، به همه مسائل آبی در همه مناطق همین کمیسیون رسیدگی می کند.
 - ۲- در صورتی که شکایتی به این کمیسیون وارد شود، تنها نمایندگان وزارت نیرو در مورد شکایت تصمیم می گیرند، در نتیجه هیچ نماینده ای از سوی کشاورز بهره بردار یا ذی نفعان غیر دولتی حضور ندارد.
 - ۳- قاضی در دادرسی نقش اصلی ندارد و امضای قاضی به حکم کمیسیون جنبه حقوقی می دهد.
 - ۴- در صورتی که کسی به حکم کمیسیون اعتراض داشته باشد باید به دیوان عدالت اداری شکایت کند، در حالی که رسیدگی به شکایات و دادرسی در حیطه اختیارات دیوان عدالت اداری نیست و تنها وظیفه این نهاد تطبیق قوانین با نحوه عملکرد مجریان است. در عین حال که هیچ تخصصی نسبت به مسائل آبی و سهم آببران ندارند.
 - ۵- در صورتی که این کمیسیون ها نیازمند حکم کیفری باشند به دادگاه مراجعه می کنند و با ارائه مستندات حقوقی می توانند حکم بازداشت، توقیف اموال یا هزینه جبرانی حکم قضایی دریافت کنند.
 - ۶- در صورتی که حکم صادر شود یعنی در کمیسیون متهم شناخته شده است. این درحالی است که باید توجه داشت دادگاه کاملا به صورت یک طرفه تشکیل شده است.
 - ۷- تنها در صورتی پرونده های آبی به دادگاه می روند که جرم کیفری اتفاق افتاده باشد مثلا زد و خوردی اتفاق افتاده باشد.

◀ نهادهای دیگری در حوزه تصمیم گیری برای آب وجود ندارند؟

نهاد دیگری تحت عنوان شورای عالی آب با این وظیفه تشکیل شد که هماهنگی بین سیاست های دستگاه های اجرایی را برعهده گیرد. هم اکنون این نهاد هماهنگی به مرجع قانونگذاری تبدیل شده است و مصوبات این شورا به عنوان مرجع تصمیم گیری در حوزه آب به رسمیت شناخته می شود. برای مثال، اگر بپرسید کدام نهاد دستور کاهش پروانه ها را داده است، به طرح توزیع عادلانه که از مصوبات شورای عالی آب است ارجاع داده می شوید؛ درحالی که وظیفه این شورا از ابتدا قانونگذاری نبوده است.

◀ برای طرح ایده دادگاه آب چه نکاتی را حائز اهمیت می دانید؟

سوالاتی مثل این که این دادگاه مستقل زیر مجموعه کدام نهاد است؟ کارشناسان این دادگاه کجا آموزش داده می شوند؟ آیا این کارشناسان همه زیر مجموعه وزارت نیرو هستند یا کارشناسان مستقلی هم حضور دارند؟ این خطر همیشه در کمین دادگاه است که مانند کمیسیون ها شبه قانونی شود. در حالی که مرجع دادرسی در کشور دادگاه صالحه است، این وظیفه در بسیاری از وزارت خانه های کشور بر عهده کمیسیون هایی است که با توجه به منافع

خودشان به صورت یک طرفه به پرونده رسیدگی می کنند، در نتیجه زمینه ساز رشوه، ظلم و فساد می شوند.

رامبد اخلاص پور

کارشناس حقوقی و کشاورز منطقه ارزوئیه با استناد به تجربیات پدرش حسین اخلاص پور و کیل دادگستری با سابقه ۲۲ سال قضاوت به مسئله تشکیل دادگاه عالی آب از نگاهی حقوقی و اقتصادی پرداخته است.

◀ چه مزایایی یا معایبی در تشکیل دادگاه ویژه آب در کشور می بینید؟

قطعا تشکیل دادگاه ویژه آب مزایای خودش را دارد. اطاله دادرسی آسان تر می شود. در شرایطی که رسیدگی به هر چاهی بسیار طول می کشد و بین مراجع مختلف از دادگاه تا کمیسیون جا به جا می شود، وجود یک دادگاه ویژه همه چیز را سر و سامان می دهد. تخصص افزایش پیدا می کند چون همین الان عدم تخصص قضات خیلی وقت ها باعث می شود حقوق پایمال شود. می توان با وجود دادگاه ویژه آب امیدوار بود نگاه قضات بیشتر به سمت مردم باشد، مثلا پدر من به خاطر سابقه خانوادگی کشاورزی همیشه نگاهش به بهره بردار است، اما امروز هر چه جلوتر هم می رویم نگاه قضات به سمت منافع دولت پیش می رود. گویی که قاضی وکیل آن اداره است.

اما این دادگاه معایب جدی هم دارد. یکی از داستان هایی که همیشه تکرار می شود این است که وقتی مراجع دادرسی زیاد شود، مردم هم شکایتشان زیاد می شود. تجربه نشان داده با اضافه شدن این مراجع دادرسی، به جای حل اختلاف تولید اختلاف می شود. مثال آن شوراهای حل اختلاف است، سر هر کوچه ای یک شورای حل اختلاف درست کردند و در هر شهرستان کوچکی الان یک دادگاهی هست. مردم وقتی سر خروس دعوایشان می شود به دادگاه می روند. اگر در ابتدا سوال این باشد که آیا ما به اندازه کافی پرونده

تجربه نشان داده با اضافه شدن این مراجع دادرسی، به جای حل اختلاف تولید اختلاف می شود. مثال آن شوراهای حل اختلاف است، سر هر کوچه ای یک شورای حل اختلاف درست کردند. مردم وقتی سر خروس دعوایشان می شود به دادگاه می روند

آبی داریم که برای آن دادگاه تشکیل دهیم. در صورتی که دادگاهی وجود داشته باشد برای آن دادگاه ویژه هزاران پرونده درست می شود. یکی از دلایلی که مردم حاضر می شوند به صلح و سازش قضیه را حل و فصل کنند یا به قول معروف به خاطر دستمال قیصریه را آتش زنند این است که با خود فکر می کنند دادگاه دور است اگر بخواهیم بگوییم از اینجا تا مرکز شهرستان برویم، ارزش ندارد. حالا شما سر آن روستا دادگاه بگذارید، با کوچکترین اختلافی خودشان را به سر کوچه می رسانند.

یکی از رایج ترین مشکلات در کشور ما این است که متوجه نیستند دادگاه تولید حق نمی کند، بلکه حل الفصل می کند؛ یعنی هیچ دادگاهی نباید اجرای عدالت کند، باید فصل خصومت کند. مردم از دادگاه توقع اجرای عدالت دارند، می خواهند دادگاه برایشان سندی که ندارند، بسازد. متأسفانه دادگاه های ما هم همین تفکر را دارند و مثلا برای شما سند درست می کند، زمین به نام شما می شود، در نتیجه خصومت بیشتر می شود. این خطر وجود دارد که با تشکیل دادگاه ویژه آب، مردم به خاطر کوچکترین اختلاف که الان هم فراوان وجود دارد به دادگاه آب بروند.

◀ اگر این دادگاه ویژه آب به جای مسائل شخصی به مسائل ملی و منطقه ای دشت ها بپردازد مشکل حل می شود؟

شود. وقتی همه نیروهای کشور را روی یک منبع متمرکز کرده باشی، اختلاف ایجاد می شود.

◀ آیا قوانین موجود در حوزه حل مسائل زیست محیطی کارایی دارند؟

قطعا ندارند. وقتی سال ۶۱ گفتند هرکس چاه ندارد، برود چاه بزند چه نگاه محیط زیستی در آن بود. نگاه ما نگاه مالکانه است. این تقلب سال ۸۹ هم تکرار شد گفتند هرکس قبل از ۸۵ چاه زده بخشیده می شود. خیلی ها دروغ گفتند و چاه گرفتند. این قوانین هیچ اهمیتی به حفظ محیط زیست نمی دهند. به نظر برای برون رفت از این وضعیت اول باید قوانین تغییر کند و نقش دولت مدیریت تقاضا شود و آب دیگر سودآور نباشد. تنها کسانی سراغ آب بروند که تخصص و سرمایه لازم را برای کار با آن داشته باشند.

سیامک زندر ضوی

عضو هیئت مدیره انجمن جامعه شناسی و نویسنده کتاب «جامعه شناسی و بحران منابع طبیعی تجدید شونده»، با سابقه سه سال فعالیت در سازمان جنگل ها و انجام پروژه های پژوهشی در ارتباط با منابع طبیعی از دیگر کسانی بود که با او درباره ابعاد مختلف دادگاه آب گفت و گو کردیم.

◀ به لحاظ جامعه شناسی پدیده تشکیل دادگاه آب را چگونه می بینید؟ اعتراض نمایندگان به طرح های انتقال آب یا سایر مسائل آبی چگونه در شرایط فعلی می تواند دادخواهی شود؟

اولین چیزی که با طرح این ایده به ذهن من رسید این است که اگر آب به عنوان یکی از مهمترین عوامل تولید نیازمند دادگاه است چرا سایر عوامل تولید مثل خاک، نیرو کار و سرمایه نداشته باشیم؟ یعنی آیا واقعا این همه دادگاه خاص ضروری است؟

به نظر وقتی ما در مورد اعتراض نمایندگان به مسائل انتقال آب در مناطق مختلف مثل خزر به سمنان صحبت می کنیم، نباید این سوال مطرح باشد که این نمایندگان به کجا باید شکایت کنند. زمانی که این نمایندگان، نمایندگان واقعی مردم باشد و آن مجلس یک مجلس واقعی باشد، ساده ترین کار آن است که مسئول مربوطه را به مجلس دعوت می کردند یا چون آن سازمان زیر مجموعه نهاد ریاست جمهوری است، خود شخص رئیس جمهور را به مجلس می خواستند و طرح پرسش می کردند. به عبارت دیگر، مکانیزم مجلس در همه جای دنیا، پاسخگویی و نظارت را در خود دارد. داستان در مسائل این چنینی، نبود ساز و کار نظارتی یا دادخواهی نیست. چون در اینجا بحث بر سر قدرت است. در این حالت نمایندگان مجلس ترجیح می دهند حرفی بزنند ولی از طرف دیگر چیزی نگفته باشند، در عمل پیگیر مسئله نیستند.

از باب دیگری هم می توان به این مسئله پرداخت. در تاریخ ما بهره برداری از رودخانه، چشمه و قنات انجام می شد. برای همه این بهره برداری ها مکانیزم داوری محلی وجود داشت و قوانین خیلی شناخته شده ای هم برای این شیوه های بهره برداری تعریف شده بود. من به خاطر دارم، زمانی در دشت سیرجان مایل بودند با لوله گذاری آب قنات را

نه چنین تفکیک در حوزه کار دادگاه ها بی معناست. وقتی شما از دادگاه آب حرف می زنید هر چیزی که به آب مربوط باشد در این حوزه قرار می گیرد. در اختلافات مربوط به آب چیزی جدا از مردم و دولت هم که وجود ندارد. مثالی ساده بیاورم در شهرستان بافت، پای کوه شاه چندین روستا وجود دارد. مردم سد چوبی با درخت های خشک همان اطراف بر روی رود کوچکی که بین این روستاها وجود داشت، می زدند. اگر هم سیل می آمد و خراب می شد دوباره درستش می کردند. حالا خیلی احمقانه آن را سیمانی کرده اند و روستای بالادست به جای آن که سد را در جای قدیمی بزند در بالادست تر زده است و آب رود برای روستاهای پایین دست کم شده. حالا این اختلاف شایسته شرح وظایف دادگاه آب هست یا نه؟ از این نوع اختلافات در مناطق مختلف فراوان است.

◀ در صورتی که قوانین تغییر نکنند، تشکیل دادگاه آب کمکی به حل منازعات کشور می کند؟

ببینید! این دو مسئله جداگانه است. اگر قوانین همین باشد، نباید به دنبال دادگاه آب بود. باید به دیوان عدالت اداری شکایت کرد. از طریق تجمیع فراکسیون های مجلس اقدام کرد. مسئله این است که اگر شما همین الان با این فرمول بخواهید مشکل ازدواج در ایران را با دادگاه ویژه خانواده حل کنید، مشکل حل نمی شود. در این رابطه به اعتقاد من قانون ایران از پایه زن ستیز است. در قوانین آب ایران، آب ها ملی نشدند، دولتی شدند. در نتیجه بنیان آب مشکل پیدا کرده است. الان این طرز تفکر در همه ما نهادینه شده است. «هرچه قدر آب کشیدم، کشیدم. آب از من نیست.» قانون هم این تفکر را تأیید می کند. پدرم تعریف می کند در منطقه بافت تپه ای به نام باغستان وجود داشت. قبل از ملی شدن کسی جرأت نمی کرد بوته ای از آن بکند. بعد از ملی شدن مردم همه درختان را قطع کردند. تجربه ایرانی می گوید «از دولت هر چی خوردی، خوردی. هر چی بُردی، بُردی.» در نتیجه دادگاه شاید شرط لازم باشد اما کافی نیست. قوانین باید تغییر کند. چون در شرایط فعلی تشکیل دادگاه فقط منجر به افزایش دعوای می شود، کمکی به حل اختلافات نمی کند.

◀ در مسئله آب زیرزمینی قانون خاصی را مد نظر دارید که باید تغییر کند؟

نه، نگاه به قوانین آب باید عوض شود. مشکلی که در حال حاضر بیش از هر چیز مسئله ساز شده است. بحث اشتغال زایی است. دانش علمی و تخصصی جهان به این نتیجه رسیده است که باید در چاه ها را بست تا آب احیا شود. اما در مقابل با معاش مردم و نیروی کار چه باید کرد. این سوال اساسی مانع تغییر است. در پاسخ ایده ای مطرح می شود که دولت بیاورد سه سال، ده ساله پول به مردم بدهد و چاه های آب را اجاره کند. مردم دنبال کار دیگری بروند. اما این کار دیگر چه باید باشد. پاسخی ندارند.

بحث دیگری هم وجود دارد. نقش دولت در مدیریت آب براساس مدیریت عرضه بوده است. در مقابل چرا من باید دنبال آب می رفتم چون آب سودآور بوده است. کافی بود دم اداره بمانی و مجوز چاه را بگیری، زمینت ۵ برابر قیمت پیدا می کند. در یک جلسه هم اندیشی آب

آقای زینلی تعریف جالبی می کرد. می خواستند به نیروی انتظامی امتیاز دهند، چاه آب دادند. می گفتی دیپلم بیکار هستم، چاه آب می دادند. بازنشسته بیکار می شود، می رود سراغ کشت پسته. این وضعیت باید تغییر کند، بار اشتغال زایی کشور از روی آب برداشته

مکانیزم مجلس در همه جای دنیا، پاسخگویی و نظارت را در خود دارد. داستان در مسائل این چنینی، نبود ساز و کار نظارتی یا دادخواهی نیست. چون در اینجا بحث بر سر قدرت است.

به زمینی منتقل کنند. در این حالت مسیر قنات و درختانی که در این مسیر با مالکان مختلف آب دریافت می کردند، به خاطر لوله گذاری از آب محروم می شدند. همان موقع دادگاه با رویه قانونی خیلی مشخص حکم به پرداخت حقاچه این درختان داد.

یعنی یک دادگستری مستقل و قدرتمند به سادگی می تواند وارد بحث دآوری شود و کارشناسان خبره هم می توانند مستندات کافی برای مسئله جمع آوری کنند. در نتیجه هیچ دادگاه ویژه ای برای این کار ضرورت ندارد.

در شرایط فعلی که مسئله آب بحث برداشت از آب سفره های زیرزمینی به وسیله چاه و موتور پمپ است یا سد بستن بر رودخانه ها محل درگیری است، دآوری ساده پاسخگو نیست. در این رابطه آیا دادگاه آب نمی تواند موثر باشد؟

واگذاری این آب بعد از دهه چهل توسط دولت قاعده را تا به امروز به آنجا کشانده است که دولت هم مسئول رسیدگی به همه آب ها شده است. اما به لحاظ منطقی و جاهت قانونی ندارد. چون وقتی دولت صاحب آب باشد، مرجع رسیدگی به اختلاف هم دولت باشد، خود به خود قضاوتش سوال برانگیز است.

همان طور که می فرمایید دولت به عنوان صاحب آب مرجع رسیدگی به همه آب ها شناخته می شود، در نتیجه دفاع از حقاچه تالاب ها هم به عهده نهاد دولت است. در بسیاری موارد منافع بهره برداران در تضاد با محیط زیست قرار می گیرد. در اینجا حمایت دولت از محیط زیست را چگونه می توان تشریح کرد؟

چه طور وقتی در همان دولت تصمیم گیری می شود که آب را از سرشاخه های کارون جا به جا کنند می توان انتظار داشت حقاچه تالاب هورالظیم را هم بپردازند؟! از ابتدای هفتاد میلادی جنبش های اجتماعی در جهان شکل گرفت که در پی حفظ منابع طبیعی تجدید شونده بودند و تا به آنجا پیش رفتند که به دنبال حقوقی کردن شخصیت رودخانه ها

و تالابها هستند تا تشکل های محیط زیستی بتوانند به عنوان وکیل مدافع این شخصیت های حقوقی در دادگاه ها شکایت کنند. موج این جنبش های محیط زیستی به ایران هم رسیده است. واقعیت این است که در همین انتقال آب خزر اگر تشکل های قوی وجود داشتند که ابعاد این انتقال را شفاف می کردند؛ اثرات زیست محیطی این انتقال را تبدیل به گفت و گوی عمومی می کردند. این مسئله دغدغه همه نمایندگان می شد. البته در ایران در این چهل سال به دقت از تشکیل تشکل های مردم نهاد جلوگیری شده است. خود دولت و کمیسیون ها و شوراهای داخلی دولتی به عنوان ذی نفع و تصمیم گیر هرگز نمی توانند دآوری منطقی و تصمیمات بین نسلی داشته باشند.

◀ نقش تعاونی های مختلف که در حاشیه خزر تاسیس شده اند به عنوان بهره بردار ذی نفع در این مسئله چه می تواند باشد. اساسا در مسائل انتقال آب تشکل های مردم نهاد بهره بردار یا محیط زیستی قرار است چه نقشی ایفا کنند؟ نکته همین جاست. این تعاونی ها وجود دارند اما به نظر نمی رسد که اطلاعی از نتایج برداشت آب و یا برگشت پسماند آب به دریای خزر روی زندگی خودشان داشته باشند.

در کشور ما در این چهل سال لایحه تشکیل اجتماعات مردم نهاد در مجلس به قانون تبدیل نشده است. وقتی هم این انجمن ها نتوانند به راحتی گسترش پیدا کنند. نتیجه وضعیت این است نه اطلاعات دقیق و روشن و منظمی تولید می شود و نه این اطلاعات هم به دانش برای سایر گروه های ذی نفع و بهره بردار تبدیل

می شود. بعد از این که گروه های بهره بردار از همه ابعاد وضعیت بر روی زندگی خودشان مطلع شوند می توانند در هر دادگاهی اقامه دعوا کنند و نیازمند دادگاه ویژه نیستند.

◀ در بسیاری مواقع دولت به عنوان طرفدار بهره برداران ظاهر می شود. تاکید دولت برای جابه جایی آب کارون یا خزر نیاز بهره برداران منطقه مقصد است. و در واقع این استدلال مطرح است که اگر آب انتقال نیابد در مقصد فاجعه درست می شود. نظر شما در مورد چنین ادعاهایی چیست؟

دولت نمی تواند تنها طرفدار یک گروه از بهره برداران باشد. وقتی آب منطقه ای جا به جا می شود و اثرات زیست محیطی و اقتصادی آن تمام حوضه آبریز را در بر می گیرد. معیشت، بهداشت و محیط زندگی گروه های بسیاری به این آب وابسته است. دولت نمی تواند ادعا کند مثلا من بهره برداران خوزستان را نمی بینم ولی کارخانجات صنعتی و کارگران منطقه یزد را می بینم. این نوعی تقلب است. با توجه به این که تجربه جهانی در مورد انتقال آب خارج از حوضه، توسعه نامتوازن را پیش بینی می کند. مثل این که در دوره هایی شهرهایی ساخته می شده و چون در آنها معدن طلا کشف شده بود. بعد از استخراج طلا و تمام شدن آن شهر متروکه می شده است. حالا این طلا همان آبی است که از یک حوضه دیگر وارد شده است. کافی است این آب قطع شود، تمام صنایع یک شهر و اشتغالی که ایجاد شده است، پایدار نمی ماند.

هزینه های انتقال حوضه به حوضه بیشتر منافع بانندی را نشان می دهد. باید برای هر انتقالی معلوم باشد چه کسی نفع می برد و چه کسی ضرر می کند.

من این طرز تفکر را برای دادگاه با ساختار فعلی کشور خوشبینی مفرط می دانم. همان طور که ضعیف بودن همه سازمان های مردم نهاد ما بدینی مفرطی است.

◀ شما هم تاکید می کنید که انجمن قوی برقرار نشده و از گسترش آنها جلوگیری می شود. دقیقا اگر این استدلال را بپذیریم چگونه توقع دارید این موازنه تغییر کند؟ ادعا اولیه برای تشکیل دادگاه از اینجا طرح می شود که دادگاهی برقرار شود که در آن صدای مردم وزن داشته باشد و نمایندگان مردم حضور پیدا کنند.

بگذارید این طور فرض کنیم که دادگاهی هست که برای قطع یک درخت همان طور فعال می شود که برای قتل یک انسان. دادگاه مستقل تشکیل می شود. دادستانی به دنبال تشکیل پرونده می رود، کلانتری در محل وجود دارد که برای قطع درخت شواهد و مستندات را جمع آوری می کند و به عنوان شاهد در جلسه حضور پیدا کنند تا کسی درخت را قطع کرده مجرم شناخته شود. من این طرز تفکر را برای دادگاه با ساختار فعلی کشور خوشبینی مفرط می دانم. همان طور که ضعیف بودن همه سازمان های مردم نهاد ما بدینی مفرطی است.

به بیان دیگر اگر ما ساختاری داریم که در دادگاه قدرتمند مستقلی تشکیل می شود که در آن دادستانی به دنبال جمع آوری شواهد و مستندات می رود تا به مسائل محیط زیستی مثل آب رسیدگی کند. حتما در همان ساختار تشکل های مردم نهاد قدرتمندی وجود دارند که شاکی باشند و برای شکایاتشان مستندات به دادگاه ارائه دهند.

◀ چه معایبی برای دادگاه ویژه آب متصور هستید؟ به نظرم باید تا می توان در این شرایط از طرح چنین ایده هایی پرهیز کنیم که به بن بست می رسند. این که ما تقاضای تشکیل دادگاه آب کنیم و امیدوار باشیم حاکم صالح عدلی پیدا شود که ما را از تشکل ها و انجمن ها بی نیاز کند و قضاوت عادلانه و بی طرفانه

موافقت نامه های دو جانبه یا چند جانبه هستند. در جهان برای حقوق دریاها و آبراهه ها قوانینی وجود دارد. اما دادگاهی در سطح بین المللی به مسئله آب یا آب زیرزمینی به طور کلی نمی پردازد. چیزی که الان وجود دارد شورای جهانی آب است که نقش داوری و قضاوت ندارد. در جهان کنوانسیون هایی وجود دارد که در همان کنوانسیون مکانیزمی برای حل اختلاف پیش بینی می شود. معمولاً اولین راه داوری است. برای مثال در کنوانسیون ۱۹۹۷ آبراهه مشترک اوروگوئه و آرژانتین ساختاری اداری به نام «کارو» برای مدیریت و بهره برداری چه به لحاظ کشتیرانی، چه به لحاظ استفاده از آبزیان و موارد دیگر پیش بینی شده است.

در صورتی که در این ساختار اختلافی به وجود بیاید اولین مکانیزم حل اختلاف داوری است. در غیر این صورت به دیوان بین المللی دادگستری ارجاع داده می شود، آن هم در صورتی که با مذاکره بین خود دو کشور حل نشده باشد.

در داخل کشورها نیز تا آنجا که من اطلاع دارم دادگاه خاصی برای آب نیست. دادگاه قدیمی والنسیا در اسپانیا است. در مواردی شعباتی به آب اختصاص داده شده است. اما دادگاه مجزایی به این مسئله نمی پردازد. در سطح بین المللی شورای جهانی آب فعالیت می کند که آن هم برای آگاه سازی و ترویج توسعه پایدار است.

کند، مثل همان تفکری است که فکر می کند وزارت نیرو می تواند هم کمیسیون داوری بی طرفانه تشکیل دهد و هم خودش در نقش خواهان پرونده باشد. معنی دادگاه مستقل یعنی هرکس می تواند صدای خودش را داشته باشد و به شکایتش رسیدگی شود. چیزی که امروز در اختیار شهروندان نیست، قوه قضاییه است. چیزی که در اختیار شهروندان هست تشکل و رسانه های اجتماعی مجازی است. هرچه قدر ضعیف و غیر رسمی هم اگر آنها را حفظ کنیم همان طور که تا امروز کردیم بهتر است و در اولویت درخواست ها اصلاح قوانین را مد نظر قرار دهیم.

محمد حسین رضانی قوام آبادی

دکترای حقوق بین الملل، مدرس گروه حقوق محیط زیست در دانشگاه شهید بهشتی مسئله دادگاه جهانی آب را از منظر نهادهای بین المللی تحلیل می کند. در رابطه نهادهای بین المللی با وی گفت و گو کردیم.

◀ جناب رضانی! چه دادگاهی در سطح بین المللی به مسئله آب می پردازد؟

دادگاه آب در سطح بین المللی وجود ندارد. در سطح بین المللی

شورای جهانی آب

شورای جهانی آب اجلاسی است که از سال ۱۹۹۷ هر ۳ سال یک بار به عنوان بزرگترین رویداد آبی در سطح بین الملل، با هدف بسیج نمودن خلاقیت، نوآوری، ارائه طرح های ابتکاری، دانش و اطلاعات جدید در حوزه آب برگزار می شود.

برای اولین بار در سال ۹۷ رضا اردکانیان (وزیر نیرو)، کاوه مدنی (معاون سابق سازمان حفاظت محیط زیست) و عباس کشاورز (معاون وزیر کشاورزی) از اعضای هیأت ایرانی در هشتمین اجلاس شورای جهانی آب در برزیل شرکت کردند. پس از برگزاری کنفرانس ریو- برزیل (۱۹۹۲) و تشکیل کمیسیون توسعه پایدار (CSD) در سازمان ملل متحد برای پیگیری مصوبات و بررسی عملکرد کشورها در خصوص آن، تحرکات عمده ای توسط سازمانهای دولتی و غیردولتی فعال در عرصه آب در سطوح ملی، منطقه ای و بین المللی شکل گرفت که از آن به عنوان «جنبش آب» یاد می شود. یکی از نتایج این فعالیتها، تاسیس «شورای جهانی آب» (World Water Council) در سال ۱۹۹۶ است. این شورا به عنوان نهادی که بتواند سازماندهی یک گردهمایی جهانی و مستمر را عملی سازد مطرح و به تصویب کمیسیون توسعه پایدار سازمان ملل متحد نیز رسید.

وظیفه اصلی شورای جهانی آب تقویت جنبش جهانی آب برای ارتقای مدیریت و خدمات جهانی آب، ارتقا آگاهی های عمومی، تجهیز عزم سیاسی در کلیه سطوح بویژه در سطح تصمیم گیران برای ایجاد تسهیلات لازم در خصوص حفاظت، توسعه، بهره برداری، برنامه ریزی و مدیریت آب در کلیه ابعاد بصورت پایدار و به نفع کلیه ساکنان کره زمین می باشد. در سال ۱۹۹۷ برای اولین بار قضاوت و دادستانها (دستگاه قضایی) به صورت رسمی به فرآیند سیاسی اجلاس دعوت به مشارکت شده اند.

دادگاه آب والنسیا

دادگاه آب والنسیا در کشور اسپانیا با عنوان میراث نامشهود بشریت در یونسکو ثبت شده است. این دادگاه قدیمی ترین نهاد شناخته شده در زمینه دادخواهی در اروپاست که هنوز فعال هست.

دیوان تریبونال یک دادگاه معمولی است؛ از هر ۹ انجمن آبیاری یک نماینده عضو این دادگاه می شود. این ۹ نفر یک نفر را از میان خود به عنوان رئیس به مدت دو سال انتخاب می کنند. هر پنجشنبه یک جلسه عمومی در مکانی تاریخی واقع در میدان قدیمی شهر والنسیای اسپانیا برگزار می کنند تا در خصوص موضوعات مختلف، عمدتاً بحث توزیع آب گفتگو کنند و به حل و فصل شکایات رسیدگی کنند. اگر احیاناً روز پنجشنبه ای مصادف با تعطیلات عمومی شود جلسات دادگاه آب یک روز قبل یعنی چهارشنبه برگزار می شوند. جلسه در حالی آغاز می شود که ناظر دادگاه با کسب اجازه از رئیس جلسه، فراخوان پرونده های مختلف را اعلام می کند.

هر شاکی به نوبت پرونده خود را به دادگاه ارائه می دهد و سپس متهم از خود دفاع می کند و به سؤالات پاسخ می دهد. در این هنگام است که هیئت نمایندگان، به استثنای نماینده انجمن ارائه دهنده پرونده مورد نظر (برای اطمینان از برقراری عدالت)، در مورد اتهام وارده تصمیم گیری می کنند و اگر متهم مقصر اعلام شود، مطابق با اساسنامه انجمن های آبیاری، نماینده آن انجمن حق تعیین مجازات را برای فرد متخلف دارد.

Padideh Pistachio

www.iran-pistachio.com

Central Office: No.699, Imamreza blvd, Sirjan, Iran
Factory Add: 12th km of sirjan , Tehran road, Sirjan, Iran
Emai: info@iran-pistachio.com Tel: +98 34 4224 6593 Mob: +98 913 347 9241

Momtazan Industrial Co.
شرکت صنایع ممتازان

شرکت صنایع ممتازان کرمان

اولین ابداع کننده سیستم فرآوری محصول پسته به روش تمام اتوماتیک و کاملاً بهداشتی با بیش از ۳۰ سال سابقه و تجربه، ترمینال های فرآوری زیر را عرضه می نماید.

- ترمینال های پوست گیری ، پاک سازی ، و جداسازی
- ترمینال های خشک کن پیوسته پسته
- ترمینال های برشته کن پسته
- ترمینال های خندان کن پسته (MO)
- ترمینال های مغز کن پسته
- دستگاه تولید باد، مقابله با سرمازدگی

- Pistachio Processing HL 6000 RW
- Continous Moving Drier CMD 8000 Model
- Storag AND Sorting

- A ترمینال فرآوری پسته مدل: HL 6000 RW
- B ترمینال خشک کن پیوسته مدل: CMD 8000
- C ترمینال ذخیره سازی و جداسازی: HL 6000 RW

Email: info@momtazan.com

Email: Tehran_office@momtazan.com

تلفن : ۰۲۱-۸۸ ۶۱ ۱۸۷۰-۷۸ فکس : ۰۲۱-۸۸ ۶۱ ۱۸۶۹
تلفن : ۰۳۴- ۳۲ ۷۵ ۲۵ ۰۰-۶ فکس : ۰۳۴- ۳۲ ۷۵ ۲۵ ۰۷

دفتر تهران: بزرگراه همت ، خیابان شیراز جنوبی، نبش خیابان علیخانی ، پلاک ۱۲
دفتر مرکزی و کارخانه: کرمان ، کیلومتر ۵ جاده زنگی آباد

Tehran Office: No.12, Corner of Alikhani St, Southern of Shiraz Ave, Hemmat Highway, Tehran- IRAN Tel: (+9821) 88 61 18 70 - 78 Fax: (+9821) 88 61 18 69

Central Office & Factory: 5th Km of Zangiabad Road, Kerman-IRAN

Tel: (+9834) 32 75 25 00-6 Fax: (+9834) 32 75 25 07

شرکت بانه سبز مفتخر است شما را
در صادرات پسته به کل دنیا یاری کند

۳۰ سال تجربه صادرات

دستگاه بلژیکی برای جداسازی آفلاتوکسین

کرمان کیلومتر ۴ جاده زندگی آباد | ۰۳۴۳۲۷۵۲۴۴۴ | ۰۹۱۳۱۴۱۱۴۴۴ - ۰۹۱۳۲۹۹۴۲۳۹

www.Banehsabz.ir

BanehSabz.co@gmail.com

AMIN FARMS

طرح شراکتی امین پدیدار

با بیش از ۱۰ سال سابقه اجرا

راه حل مدیریت نوسانات قیمت پسته

باهداف

بالا بردن سرعت فرآوری
جلوگیری از ضرر و زیان اقتصادی باغداران و صادر کنندگان
اطمینان از فروش پسته و دریافت وجه آن
کاهش اضطراب ناشی از نوسانات بازار
افزایش امنیت نگهداری محصول

از شما دعوت می شود به ۲۵۰ باغداری پیوندید که هم اکنون در این طرح مشارکت دارند

رفسنجان، خیابان مطهری، نبش مطهری ۵۲

همراه: ۰۹۱۳ ۱۹۱۲۱۲۱

فکس: ۰۳۴ ۳۴۳۲۲۲۸۶

تلفن: ۰۳۴ ۳۴۳۲۰۵۶۰

website: www.aplgp.com

email: a.alizadeh@aplgp.com

KHANDAN

صرافی خندان

با مجوز رسمی از بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران

شماره ثبت : ۴۵۶۳۵

دریافت انواع حواله های بین المللی

همگام و همراه با صادرکنندگان خشکبار در بازارهای جهانی

۰۹۱۲۱۰۸۷۱۷۵

۰۷۱۳-۳۶۰۷۷۰۰-۲